

PB
1399
.O433
C3
1907

O'NEILL LIBRARY BOSTON COLLEGE

CAṬAIR CONROÍ

Agus Sgéalta Eile.

TAṬS méit,

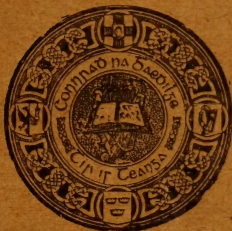
.1.

SÉAMUS Ua DUBṢAILL,

DO rṢríob

i gcomair Oipeáctair 1902.

An Seipeadó Cup.

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

Ar n-a cup am

DO

CONNRAṬ NA GAEOILGE,

i mBaile Áta Cliat

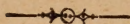
1907.

Raol.

399

CAṬAIR CONROÍ

AGUS SGEALTA EILE

TAṬS MEIT,

.i.

SÉAMUS UA DUBHGAILL,

DO RṢUIOB

I SCOMAIR OIRIACṬAIR 1902.

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

AR n-a cúir amac

DO

CONNRAO NA GAEOILGE,

i mBaile Átha Cliath.

1907.

PRINTED BY
SEALY, BRYERS AND WALKER,
MIDDLE ABBEY STREET,
DUBLIN.

159166

SGÉALTA GEARRA.

A—1 tacaob na rsgéalta ro, baob thait liom a cup
i n-uimail cá bfuairhear iad nó cao ip bun leo.

Sgéal fiannuirdeacta 'reab an céad ceann. Cuala-
ra é i sCiarrairde bliadanta ó poin. Ní dóig liom go
bpuil an rsgéal i scló, nó má tá, ní feaca-ra é. Ip
dóca supab é an fear céadna an Conrí (no Conroí)
reo agus Cúroí Mac Dáire.

B—Do himreab an cleap ro ar duine uapal ó Dóro
na hOibre a bí a' teact le féacaint ar obair a bí d'a
déanamh as m'atair. Cuireab an fear amuza agus bí
iadaill air filleab a baile go Cill Áinne agus san
m'atair 'feircint.

C—Ir dóca sup minic a tuit puo mar reo amac ar
buaicailib.

D—Mion-rsgéalta 'reab an cúro eile. Cuala
'Cailín na mbraicre" ó dearbraitair mátar dom i
bpaó ó poin tíor i sCiarrairde.

E 7 f—Ó Connaictair a táinig "Comarta na Seala-
aige" agus "Sao mara." Mo bean d'innir dom-ra iad.
Cuirear-ra cor agus tuilleab leo annro agus ann-
rúo. Ní dóig liom go raib don ceann aca i scló
nam poime reo. Níor buail ríad liom-ra aet go
háirgite.

taobg méit.

(A) CAṬAIR CONROÍ.

"Innir rṡéal dúinn, a Mám." Mám a bí mar ainm aṡainn ar áir pean-máṭair aṡur bí a lán rṡealta¹ veapa aici. Ir iomda tracthona aṡur oirde a caiteamair 'ra ṡeimpead aṡ eirteact le n-a cuir rṡealta fiannairdeacta.

"Ciaca ir fearr lib é, i mbéarla nó i nṡaeóilṡ?" arpa Mám.

"Ir fearr linn go mór é fáṡail uait i nṡaeóilṡ," arpa rinn-ne.

Bí fíor aṡainn go maic ná raib aṡ "Mám" act oíoc-béarla—béarla bpirce. Dob' fearr léi péin an rṡeal a innirint dúinn i nṡaeóilṡ 'ná i mbéarla, aṡur puo eile, bíod corpṡ oíainn-ne aon ṡaeóilṡ a labairt, aṡur, mar ṡeall air peo, ba mór é ar noíl beic aṡ eirteact le "Mám" aṡ caint.

"An bfuil fíor aṡaib cá bfuil páirc a' ṡalláin?" arpa "Mám."

"Tá fíor aṡainn go maic: ca' n-a taob ná bead?" arpa rinn-ne.

"Ar eualabair² maí ca'nnur³ a táinig an dá éloic móra úo i lár na páirce?"

¹ a lán rṡealta = mórán rṡealta.

² ar eualabair = ar eualair ríob.

³ Ca'nnur (= cá ionnur) = cionnur (= cé ionnur).

"Ca' b'fíor dúinn-ne cad a tús ann iad?"

"b'féidir," arsa Máire Deas, "sur fáradar ann."

"Níor fáradar, a cúro," arsa Mam. "Seo mar tánḡadar⁴ ann:—

Bí Mac Ríog Éireann ann fadó ó aḡur cúaid ré go dtí an Domhan Toir ar lorg mná. Ní féadar⁵ a' raiḃ aitheaca ar a céile roimhir rin⁶ nó ná raiḃ; ir dóca go raiḃ aét ir cuma ciaca 'raiḃ nó ná raiḃ.

Bí an óigḃean 'na comnuirde irtiḡ i ḡcairleán mór aḡur bí roḡaí oḡaoirdeácta⁷ aḡ carad aḡur aḡ carad ló irtoirde mór-otimceall an cairleáin. An fadó ir bead na roḡaí oḡaoirdeácta ro aḡ carad, níor b'féidir le héinne dul irteac 'ra cairleán.

máire deas: "ba ḡreannmar⁸ an áit i do mnaoi óis beit 'na comnuirde."

MAM: "Ir fíor dúit rin, a cúro, aét fan go fóill."

Dob' i Máire Deas an páirde dob' óisge 'ra tiḡ. Bí rí 'na peata aḡainn go léir aḡur go mór-mór aḡ Mam. Bí cead aḡ Máire Óis aon ceirt a cur uirḡi, ruo ná raiḃ aḡainn-ne. Ba cuma cad i an ceirt i; bíod fheadra bog chearta le fágail aḡ Máire nuair a déarfairde linn-ne:

"Ir fíorpac⁹ atá ríḃ, a dailḡíní."¹⁰

⁴ tánḡadar = táinig fadó.

⁵ ní féadar = ní'l 'fíor aḡam.

⁶ Roimhir rin = roime rin.

⁷ Roḡaí oḡaoirdeácta = magic wheels.

⁸ ḡreannmar = airtac.

⁹ Fíorpac (fíor), inquisitive.

¹⁰ Dailḡíní, urchins (dailḡa aḡur dailḡín).

D'fás Mac Ríog Éireann plán aige n-a muintir féin agus gluais ar go dtí an Domhan Toir. Bí airtear¹¹ fada ar agus ir dóca go raib ré féin agus a cúir fear tuirpeac go leór nuair a buaileadar an cairleán.

máire beas: “Agus, a Mam, 'raib éinne eile 'na comnuide 'ra cairleán aet an óigbean?”

MAM.—Bí, a cúir; bí Rí an Domhan Toir 'na comnuide ann.—Ba leir an cairleán agus ingean do tob' ead an óigbean.

Nuair a connaic Mac Ríog Éireann na poitáir thaoirdeacta as carad agus as carad san rtao leo, dubairt ré leir féin go raib a túr ar i n-airtear¹² agus go raib ré com maic aige fillaod a baile go héirinn airt. Ir bponac a bí ré, agus níor b'aon iongnad é, mar connaic ré an bean uaral as féacaint amac air ó fuinneois an cairleáin. Ní feaca ré mam a leicéir de mnaoi le háilleact.¹³ Bí fonn ir faicéir ar i oteannta 'céile.¹⁴ Bí náire ar fillaod a baile, aet bí fíor aige go maic ná raib aon maicéir do beir a o'iarraio dól irteac¹⁵ 'ra cairleán, mara mb'féirir rtor a cúir leir na poitáir thaoirdeacta a bí móir-otimceall ar.

¹¹ Airtear=túr ar.

¹² Túr ar i n-airtear, an idle or fruitless journey.

¹³ Áilleact=áilneact, beauty.

¹⁴ I oteannta 'céile=i bpoitáir a céile=inr an áit céadna=together.

¹⁵ A o'iarraio dól irteac=as bmaic ar dól irteac=as iarraio dól irteac.

Aic Ó Donnghaile '03

Connasc ré an bean uasal ag féachaint amach ar an ó
fuinneóig an éarleáin.

Bí an bean uasal ag féachaint anall ar an Mac Ríog agus i go huaigneac deórac.

"Agus, a Mam," arsa Máire deas, "cao cúige go raib uaignear uirici? Ná raib rí i gcairleán a hatar péin?"

Ir píor duit rin, a rtoirín, aet bí a hatair a d'iarraib i pórac le ríge eile bí 'na comnuide i n-aice leir. Sean-uine liat tob' ead é reo aet bí ré ana-íarobir.

"Fillfead-ra a baile," arsa Mac Ríog Éireann, "i cuairtoca mé Éire píor ruar go bfaasad oiaoi a cuirir cora leir na poaib ro."

"Níl an fear rian le faáil i n-Éirinn anoir," arsa Connoi, "níl aet don fear amáin larmuig ná lairrig¹⁶ d'Éirinn go bfuil ré 'na cumar na poaí rin a cora."

"Agus cé hé rin?" ar' an Mac Ríog.

"Míre," arsa Connoi.

"Cé hé turá?" ar' an Mac Ríog.

"Ir cuma anoir cé hé míre. Tá rean-aíthe agam ar fear an Cairleán. Bíomair i rteannta 'céile ag fogluim oiaoióeacta ó'n Oiaoi Mór ran Domán Toir. Fuair an buad air i gcomnuide agus geobad anoir, má 'r maí leat-ra mé cur cúige."

"Cuir cora ar na poaib oiaoióeacta," arsa Mac Ríog Éireann, "agus geobair pé ní ir maí leat 'ra cairleán, aet bad maí liom píor a beir agam cao ar duit¹⁷ agus cao ir ainm duit."

"Míre Connoi ó ioctar na héireann."

¹⁶ larmuig ná lairrig = taob amuig ná taob irrig.

¹⁷ Cao ar duit = céair ar tú = cá háit ar éainig tú ar.

“Cá bfuil an áit rin, a Miam?” arsa Máire Deas.
 “Níl ré i bpat uainn, a cuio.”

D’órtuigh Connoi dóib go léir dul riar naoi scoir-céim¹⁸ ó’n scairleán ašur ar an nóimiot do rtao na počiai opraoidačta. Irteač leo go léir; ašur ir ar Riš an Domain Toir bí an t-ionghađ nuair a čonnaic ré iao aš ppeabađ irteač¹⁹ čuige tré geata an čairleán, ačt, nuair a čonnaic ré Connoi ’na mearš, bí ’fior aige go maic ná raib don maicear do beic a o’iarraiđ na láime uačtair fášail orča.²⁰

“Tá an lá ašail,” ar peirean, “ačt cao a tús anpro rib ó éirinn?”

“Čánša-ra,”²¹ arsa Mac Ríoš éireann, “a o’iarraiđ t’ingine mar mnaoi, ašur do geallar do Čonnoi pé ní bađ maic leir ’ra čairleán ačt rtao a čur leo’ počiai opraoidačta.”

“Sin a bfuil uainn.”

Čuir an Rí fior ar a ingin, ašur ní raib rí i bpat aš teacč anuar ó n-a peómpa.

“Díod m’ingean ašat, má bíonn rí ašat, a Mic Ríoš éireann,” ar’ an Rí.

“Ašur anoir, a Čonnoi, cao tá uait-re mar tuanartal?”²² ar’ an Mac Ríoš.

“Do geallair dom mo poša puo’ra čairleán. Nár geallair?”

¹⁸ Coircéim = coirméio, a step.

¹⁹ aš ppeabađ irteač = aš teacč (dul) irteač go tapaiđ.

²⁰ a o’iarraiđ na láime uačtair fášail orča = aš iarraiđ buaiđe orča.

²¹ Čánša-ra = čáinis mé.

²² Tuanartal = páo = luač raočair.

"Do g  allar   an amhar ²³ a  ur b  t   do ro  a a  at anoir," ar' an Mac R  o  .

"'S   an   is  ean mo ro  a-ra," ar'ra Connoi, "mar 'r   an reoir ²⁴ i' r  ar' ra   airle  n   , a  ur anoir, t   r     om m  it a  ainn r  llea   a baile   o h  irinn."

  i an mac r  o   b  onac   o leor a  t n   r  ib leigear air anoir.   i an mar  a   d  anta, a  t m   b   Mac R  o     ir  ann b  onac, ba b  onai  e 'n   r  in   o m  r an bean uaral. N  or m  it le h-aon   ail  n     a beit p  rta le d  aoi, ²⁵ a  t nuair a b   r   'n   r  an-d  aoi ar n  r Connoi, ba r  a  t meara an r    al aici.

Nuair a b  odair a   te  t a baile, i' d   a   o b  uair an Mac R  o   uain ar bea   n a r    le hing  n an r  o  .   uir r  re i n-u  ail do n   p  r  a   r   Connoi   o d  o—  o mb'    r l  i   o m  r a beit r  'n   r  . ²⁶

Nuair a        air   o h  irinn, d'  m  is Connoi a baile a  ur an bean uaral le n-a   oir, a  t, r  ar ar r  ar    ar ²⁷ le n-a     le,   uir r   Mac R  o     ir  ann r     ear  ib ²⁸ a b  ceall a d   n  m le i f  ar  ailt ²⁹    Connoi.

Anoir, 'r   an   it a r  ib Connoi 'n          e n   i n-aice le Cnoc D  eann    n   all annr   .   i   airle  n m  r a  e ann, a  t n   r  ib r   a  t 'n   b      n i   com  rtar leir an   airle  n a b   a   R    an D     n Toir. Nuair d'  ar' Connoi ar an m    i uarail    p  r  a   'r   d  b  ir   r   leir n  r m  it l  i aon r  ar a p  r  a   a  t

²³   an amhar =   an d  b  ta.

²⁴ Seoir, a jewel.

²⁵ D  aoi, a druid.

²⁶ A beit r  'n   r   = a beit mar  b.

²⁷         ar = r  ar r    , they separated.

²⁸ r     ear  ib, under a vow or vows.

²⁹ le i f  ar  ailt, to free her.

an fear go raib cairleán aige com mór le cairleán a hačar.

“Ní fada go mbeid a leitéir rin de cairleán³⁰ ašam-ra duit,” arsa Connoi. “Cuirfead-ra mo cúir fear amač ar fuair na h-Éireann ašur tabarpari riao leo na cairrigeača³¹ ir mó le fašáil ašur i šcionn lae ir bliadna beid mo cairleán déanta.”

Ceoltóir binn dob’ ead Mac Ríog Éireann, ašur, tar éir teačt a baile do ó’n Domhan Toir, do šléar ré é féin ruar mar a bead bário. D’arouiš ré leir a élaipreac ašur d’imtiš air aš ruabál na hÉireann. Níor b’fada do aš ruabál go tšáiniš ré com fada le Ciarrairde ašur ní raib ré i b’fao i šCiarrairde go b’ruair ré cunntar c’uinn³² ar Cairleán Connoi. Uair ré ruar ré déin an cairleáin.³³ Čnom ré ar feinm,³⁴ ašur ba ró-binn é a ceol. Nuair a cuairi an bean uaral é, bí ’fior aici go maic cé bí ann, ašur čuš rí óroušad o’á reirbireac a ráo leir an šceoltóir dul ruar čuici, mar ba mór é a mear ar a cúir ceoil.

máire beaš: “Ir dóča ná raib ré i b’fao a’ dul ruar, a mam.”

“Ó, seallaim-re duit ná raib.”

Cuir ríre i n-umail do go raib na rir go léir amuiš ar loir na šcloč, ašur go mbeidir mar rin ar fead tamail eile.

³⁰ A leitéir rin de cairleán = cairleán mar é rin.

³¹ Cairrigeača = cloča móra.

³² Cunntar c’uinn = eolar ceart.

³³ Ré déin an cairleáin = go tšáin an šcairleáin, aš an šcairleán.

³⁴ Čnom ré ar feinm = čornuiš ré, 7c., čoiriš ré, 7c.

Bí coill mór idir an cairleán agus an fáirge, ar
 fion ná fuil crann as fár ann anois, agus bí rputáinín

Da mór é 'a meap ar a cúro ceoil.

uirge as iú ó'n scairleán ríor tñio an scoill go dtí
 an fáirge.

"Anois," ar' an bean uasal le Mac Ríog Éineann,

"fíll ort a baile, agus ná bí i bfuad ar an mbótar, agus mí ó 'nóiu bí-re agus do chúir fear 'ra cóill as bun an ttrúctáin, agus, nuair a ceófaí rí³⁵ bainne as rí³⁶ ríor go dtí an fáile, ná bígí³⁷ i bfuad as teacht eugam-ra; má bíim beo, beo rómáib³⁸ as seata an cáirleáin."

Do gluais an mac ríog air a baile, agus i gcionn mí bí pé féin agus a chúir fear i bfuad 'ra cóill i n-aice an cáirleáin as feiteam³⁹ go bfeicfidís an bainne as teacht anuas ar uirge an ttrúctáin.

Bíod rí an cáirleáin go léir amuis ar fuad na tíre ó mairt go hoirde ar lorg na gcloí, agus ba minic do bíod Connoi féin as fia⁴⁰ ar Cnoc Breann-dáin.

Bí a⁴¹ a⁴² a⁴³ a⁴⁴ a⁴⁵ a⁴⁶ a⁴⁷ a⁴⁸ a⁴⁹ a⁵⁰ a⁵¹ a⁵² a⁵³ a⁵⁴ a⁵⁵ a⁵⁶ a⁵⁷ a⁵⁸ a⁵⁹ a⁶⁰ a⁶¹ a⁶² a⁶³ a⁶⁴ a⁶⁵ a⁶⁶ a⁶⁷ a⁶⁸ a⁶⁹ a⁷⁰ a⁷¹ a⁷² a⁷³ a⁷⁴ a⁷⁵ a⁷⁶ a⁷⁷ a⁷⁸ a⁷⁹ a⁸⁰ a⁸¹ a⁸² a⁸³ a⁸⁴ a⁸⁵ a⁸⁶ a⁸⁷ a⁸⁸ a⁸⁹ a⁹⁰ a⁹¹ a⁹² a⁹³ a⁹⁴ a⁹⁵ a⁹⁶ a⁹⁷ a⁹⁸ a⁹⁹ a¹⁰⁰ a¹⁰¹ a¹⁰² a¹⁰³ a¹⁰⁴ a¹⁰⁵ a¹⁰⁶ a¹⁰⁷ a¹⁰⁸ a¹⁰⁹ a¹¹⁰ a¹¹¹ a¹¹² a¹¹³ a¹¹⁴ a¹¹⁵ a¹¹⁶ a¹¹⁷ a¹¹⁸ a¹¹⁹ a¹²⁰ a¹²¹ a¹²² a¹²³ a¹²⁴ a¹²⁵ a¹²⁶ a¹²⁷ a¹²⁸ a¹²⁹ a¹³⁰ a¹³¹ a¹³² a¹³³ a¹³⁴ a¹³⁵ a¹³⁶ a¹³⁷ a¹³⁸ a¹³⁹ a¹⁴⁰ a¹⁴¹ a¹⁴² a¹⁴³ a¹⁴⁴ a¹⁴⁵ a¹⁴⁶ a¹⁴⁷ a¹⁴⁸ a¹⁴⁹ a¹⁵⁰ a¹⁵¹ a¹⁵² a¹⁵³ a¹⁵⁴ a¹⁵⁵ a¹⁵⁶ a¹⁵⁷ a¹⁵⁸ a¹⁵⁹ a¹⁶⁰ a¹⁶¹ a¹⁶² a¹⁶³ a¹⁶⁴ a¹⁶⁵ a¹⁶⁶ a¹⁶⁷ a¹⁶⁸ a¹⁶⁹ a¹⁷⁰ a¹⁷¹ a¹⁷² a¹⁷³ a¹⁷⁴ a¹⁷⁵ a¹⁷⁶ a¹⁷⁷ a¹⁷⁸ a¹⁷⁹ a¹⁸⁰ a¹⁸¹ a¹⁸² a¹⁸³ a¹⁸⁴ a¹⁸⁵ a¹⁸⁶ a¹⁸⁷ a¹⁸⁸ a¹⁸⁹ a¹⁹⁰ a¹⁹¹ a¹⁹² a¹⁹³ a¹⁹⁴ a¹⁹⁵ a¹⁹⁶ a¹⁹⁷ a¹⁹⁸ a¹⁹⁹ a²⁰⁰ a²⁰¹ a²⁰² a²⁰³ a²⁰⁴ a²⁰⁵ a²⁰⁶ a²⁰⁷ a²⁰⁸ a²⁰⁹ a²¹⁰ a²¹¹ a²¹² a²¹³ a²¹⁴ a²¹⁵ a²¹⁶ a²¹⁷ a²¹⁸ a²¹⁹ a²²⁰ a²²¹ a²²² a²²³ a²²⁴ a²²⁵ a²²⁶ a²²⁷ a²²⁸ a²²⁹ a²³⁰ a²³¹ a²³² a²³³ a²³⁴ a²³⁵ a²³⁶ a²³⁷ a²³⁸ a²³⁹ a²⁴⁰ a²⁴¹ a²⁴² a²⁴³ a²⁴⁴ a²⁴⁵ a²⁴⁶ a²⁴⁷ a²⁴⁸ a²⁴⁹ a²⁵⁰ a²⁵¹ a²⁵² a²⁵³ a²⁵⁴ a²⁵⁵ a²⁵⁶ a²⁵⁷ a²⁵⁸ a²⁵⁹ a²⁶⁰ a²⁶¹ a²⁶² a²⁶³ a²⁶⁴ a²⁶⁵ a²⁶⁶ a²⁶⁷ a²⁶⁸ a²⁶⁹ a²⁷⁰ a²⁷¹ a²⁷² a²⁷³ a²⁷⁴ a²⁷⁵ a²⁷⁶ a²⁷⁷ a²⁷⁸ a²⁷⁹ a²⁸⁰ a²⁸¹ a²⁸² a²⁸³ a²⁸⁴ a²⁸⁵ a²⁸⁶ a²⁸⁷ a²⁸⁸ a²⁸⁹ a²⁹⁰ a²⁹¹ a²⁹² a²⁹³ a²⁹⁴ a²⁹⁵ a²⁹⁶ a²⁹⁷ a²⁹⁸ a²⁹⁹ a³⁰⁰ a³⁰¹ a³⁰² a³⁰³ a³⁰⁴ a³⁰⁵ a³⁰⁶ a³⁰⁷ a³⁰⁸ a³⁰⁹ a³¹⁰ a³¹¹ a³¹² a³¹³ a³¹⁴ a³¹⁵ a³¹⁶ a³¹⁷ a³¹⁸ a³¹⁹ a³²⁰ a³²¹ a³²² a³²³ a³²⁴ a³²⁵ a³²⁶ a³²⁷ a³²⁸ a³²⁹ a³³⁰ a³³¹ a³³² a³³³ a³³⁴ a³³⁵ a³³⁶ a³³⁷ a³³⁸ a³³⁹ a³⁴⁰ a³⁴¹ a³⁴² a³⁴³ a³⁴⁴ a³⁴⁵ a³⁴⁶ a³⁴⁷ a³⁴⁸ a³⁴⁹ a³⁵⁰ a³⁵¹ a³⁵² a³⁵³ a³⁵⁴ a³⁵⁵ a³⁵⁶ a³⁵⁷ a³⁵⁸ a³⁵⁹ a³⁶⁰ a³⁶¹ a³⁶² a³⁶³ a³⁶⁴ a³⁶⁵ a³⁶⁶ a³⁶⁷ a³⁶⁸ a³⁶⁹ a³⁷⁰ a³⁷¹ a³⁷² a³⁷³ a³⁷⁴ a³⁷⁵ a³⁷⁶ a³⁷⁷ a³⁷⁸ a³⁷⁹ a³⁸⁰ a³⁸¹ a³⁸² a³⁸³ a³⁸⁴ a³⁸⁵ a³⁸⁶ a³⁸⁷ a³⁸⁸ a³⁸⁹ a³⁹⁰ a³⁹¹ a³⁹² a³⁹³ a³⁹⁴ a³⁹⁵ a³⁹⁶ a³⁹⁷ a³⁹⁸ a³⁹⁹ a⁴⁰⁰ a⁴⁰¹ a⁴⁰² a⁴⁰³ a⁴⁰⁴ a⁴⁰⁵ a⁴⁰⁶ a⁴⁰⁷ a⁴⁰⁸ a⁴⁰⁹ a⁴¹⁰ a⁴¹¹ a⁴¹² a⁴¹³ a⁴¹⁴ a⁴¹⁵ a⁴¹⁶ a⁴¹⁷ a⁴¹⁸ a⁴¹⁹ a⁴²⁰ a⁴²¹ a⁴²² a⁴²³ a⁴²⁴ a⁴²⁵ a⁴²⁶ a⁴²⁷ a⁴²⁸ a⁴²⁹ a⁴³⁰ a⁴³¹ a⁴³² a⁴³³ a⁴³⁴ a⁴³⁵ a⁴³⁶ a⁴³⁷ a⁴³⁸ a⁴³⁹ a⁴⁴⁰ a⁴⁴¹ a⁴⁴² a⁴⁴³ a⁴⁴⁴ a⁴⁴⁵ a⁴⁴⁶ a⁴⁴⁷ a⁴⁴⁸ a⁴⁴⁹ a⁴⁵⁰ a⁴⁵¹ a⁴⁵² a⁴⁵³ a⁴⁵⁴ a⁴⁵⁵ a⁴⁵⁶ a⁴⁵⁷ a⁴⁵⁸ a⁴⁵⁹ a⁴⁶⁰ a⁴⁶¹ a⁴⁶² a⁴⁶³ a⁴⁶⁴ a⁴⁶⁵ a⁴⁶⁶ a⁴⁶⁷ a⁴⁶⁸ a⁴⁶⁹ a⁴⁷⁰ a⁴⁷¹ a⁴⁷² a⁴⁷³ a⁴⁷⁴ a⁴⁷⁵ a⁴⁷⁶ a⁴⁷⁷ a⁴⁷⁸ a⁴⁷⁹ a⁴⁸⁰ a⁴⁸¹ a⁴⁸² a⁴⁸³ a⁴⁸⁴ a⁴⁸⁵ a⁴⁸⁶ a⁴⁸⁷ a⁴⁸⁸ a⁴⁸⁹ a⁴⁹⁰ a⁴⁹¹ a⁴⁹² a⁴⁹³ a⁴⁹⁴ a⁴⁹⁵ a⁴⁹⁶ a⁴⁹⁷ a⁴⁹⁸ a⁴⁹⁹ a⁵⁰⁰ a⁵⁰¹ a⁵⁰² a⁵⁰³ a⁵⁰⁴ a⁵⁰⁵ a⁵⁰⁶ a⁵⁰⁷ a⁵⁰⁸ a⁵⁰⁹ a⁵¹⁰ a⁵¹¹ a⁵¹² a⁵¹³ a⁵¹⁴ a⁵¹⁵ a⁵¹⁶ a⁵¹⁷ a⁵¹⁸ a⁵¹⁹ a⁵²⁰ a⁵²¹ a⁵²² a⁵²³ a⁵²⁴ a⁵²⁵ a⁵²⁶ a⁵²⁷ a⁵²⁸ a⁵²⁹ a⁵³⁰ a⁵³¹ a⁵³² a⁵³³ a⁵³⁴ a⁵³⁵ a⁵³⁶ a⁵³⁷ a⁵³⁸ a⁵³⁹ a⁵⁴⁰ a⁵⁴¹ a⁵⁴² a⁵⁴³ a⁵⁴⁴ a⁵⁴⁵ a⁵⁴⁶ a⁵⁴⁷ a⁵⁴⁸ a⁵⁴⁹ a⁵⁵⁰ a⁵⁵¹ a⁵⁵² a⁵⁵³ a⁵⁵⁴ a⁵⁵⁵ a⁵⁵⁶ a⁵⁵⁷ a⁵⁵⁸ a⁵⁵⁹ a⁵⁶⁰ a⁵⁶¹ a⁵⁶² a⁵⁶³ a⁵⁶⁴ a⁵⁶⁵ a⁵⁶⁶ a⁵⁶⁷ a⁵⁶⁸ a⁵⁶⁹ a⁵⁷⁰ a⁵⁷¹ a⁵⁷² a⁵⁷³ a⁵⁷⁴ a⁵⁷⁵ a⁵⁷⁶ a⁵⁷⁷ a⁵⁷⁸ a⁵⁷⁹ a⁵⁸⁰ a⁵⁸¹ a⁵⁸² a⁵⁸³ a⁵⁸⁴ a⁵⁸⁵ a⁵⁸⁶ a⁵⁸⁷ a⁵⁸⁸ a⁵⁸⁹ a⁵⁹⁰ a⁵⁹¹ a⁵⁹² a⁵⁹³ a⁵⁹⁴ a⁵⁹⁵ a⁵⁹⁶ a⁵⁹⁷ a⁵⁹⁸ a⁵⁹⁹ a⁶⁰⁰ a⁶⁰¹ a⁶⁰² a⁶⁰³ a⁶⁰⁴ a⁶⁰⁵ a⁶⁰⁶ a⁶⁰⁷ a⁶⁰⁸ a⁶⁰⁹ a⁶¹⁰ a⁶¹¹ a⁶¹² a⁶¹³ a⁶¹⁴ a⁶¹⁵ a⁶¹⁶ a⁶¹⁷ a⁶¹⁸ a⁶¹⁹ a⁶²⁰ a⁶²¹ a⁶²² a⁶²³ a⁶²⁴ a⁶²⁵ a⁶²⁶ a⁶²⁷ a⁶²⁸ a⁶²⁹ a⁶³⁰ a⁶³¹ a⁶³² a⁶³³ a⁶³⁴ a⁶³⁵ a⁶³⁶ a⁶³⁷ a⁶³⁸ a⁶³⁹ a⁶⁴⁰ a⁶⁴¹ a⁶⁴² a⁶⁴³ a⁶⁴⁴ a⁶⁴⁵ a⁶⁴⁶ a⁶⁴⁷ a⁶⁴⁸ a⁶⁴⁹ a⁶⁵⁰ a⁶⁵¹ a⁶⁵² a⁶⁵³ a⁶⁵⁴ a⁶⁵⁵ a⁶⁵⁶ a⁶⁵⁷ a⁶⁵⁸ a⁶⁵⁹ a⁶⁶⁰ a⁶⁶¹ a⁶⁶² a⁶⁶³ a⁶⁶⁴ a⁶⁶⁵ a⁶⁶⁶ a⁶⁶⁷ a⁶⁶⁸ a⁶⁶⁹ a⁶⁷⁰ a⁶⁷¹ a⁶⁷² a⁶⁷³ a⁶⁷⁴ a⁶⁷⁵ a⁶⁷⁶ a⁶⁷⁷ a⁶⁷⁸ a⁶⁷⁹ a⁶⁸⁰ a⁶⁸¹ a⁶⁸² a⁶⁸³ a⁶⁸⁴ a⁶⁸⁵ a⁶⁸⁶ a⁶⁸⁷ a⁶⁸⁸ a⁶⁸⁹ a⁶⁹⁰ a⁶⁹¹ a⁶⁹² a⁶⁹³ a⁶⁹⁴ a⁶⁹⁵ a⁶⁹⁶ a⁶⁹⁷ a⁶⁹⁸ a⁶⁹⁹ a⁷⁰⁰ a⁷⁰¹ a⁷⁰² a⁷⁰³ a⁷⁰⁴ a⁷⁰⁵ a⁷⁰⁶ a⁷⁰⁷ a⁷⁰⁸ a⁷⁰⁹ a⁷¹⁰ a⁷¹¹ a⁷¹² a⁷¹³ a⁷¹⁴ a⁷¹⁵ a⁷¹⁶ a⁷¹⁷ a⁷¹⁸ a⁷¹⁹ a⁷²⁰ a⁷²¹ a⁷²² a⁷²³ a⁷²⁴ a⁷²⁵ a⁷²⁶ a⁷²⁷ a⁷²⁸ a⁷²⁹ a⁷³⁰ a⁷³¹ a⁷³² a⁷³³ a⁷³⁴ a⁷³⁵ a⁷³⁶ a⁷³⁷ a⁷³⁸ a⁷³⁹ a⁷⁴⁰ a⁷⁴¹ a⁷⁴² a⁷⁴³ a⁷⁴⁴ a⁷⁴⁵ a⁷⁴⁶ a⁷⁴⁷ a⁷⁴⁸ a⁷⁴⁹ a⁷⁵⁰ a⁷⁵¹ a⁷⁵² a⁷⁵³ a⁷⁵⁴ a⁷⁵⁵ a⁷⁵⁶ a⁷⁵⁷ a⁷⁵⁸ a⁷⁵⁹ a⁷⁶⁰ a⁷⁶¹ a⁷⁶² a⁷⁶³ a⁷⁶⁴ a⁷⁶⁵ a⁷⁶⁶ a⁷⁶⁷ a⁷⁶⁸ a⁷⁶⁹ a⁷⁷⁰ a⁷⁷¹ a⁷⁷² a⁷⁷³ a⁷⁷⁴ a⁷⁷⁵ a⁷⁷⁶ a⁷⁷⁷ a⁷⁷⁸ a⁷⁷⁹ a⁷⁸⁰ a⁷⁸¹ a⁷⁸² a⁷⁸³ a⁷⁸⁴ a⁷⁸⁵ a⁷⁸⁶ a⁷⁸⁷ a⁷⁸⁸ a⁷⁸⁹ a⁷⁹⁰ a⁷⁹¹ a⁷⁹² a⁷⁹³ a⁷⁹⁴ a⁷⁹⁵ a⁷⁹⁶ a⁷⁹⁷ a⁷⁹⁸ a⁷⁹⁹ a⁸⁰⁰ a⁸⁰¹ a⁸⁰² a⁸⁰³ a⁸⁰⁴ a⁸⁰⁵ a⁸⁰⁶ a⁸⁰⁷ a⁸⁰⁸ a⁸⁰⁹ a⁸¹⁰ a⁸¹¹ a⁸¹² a⁸¹³ a⁸¹⁴ a⁸¹⁵ a⁸¹⁶ a⁸¹⁷ a⁸¹⁸ a⁸¹⁹ a⁸²⁰ a⁸²¹ a⁸²² a⁸²³ a⁸²⁴ a⁸²⁵ a⁸²⁶ a⁸²⁷ a⁸²⁸ a⁸²⁹ a⁸³⁰ a⁸³¹ a⁸³² a⁸³³ a⁸³⁴ a⁸³⁵ a⁸³⁶ a⁸³⁷ a⁸³⁸ a⁸³⁹ a⁸⁴⁰ a⁸⁴¹ a⁸⁴² a⁸⁴³ a⁸⁴⁴ a⁸⁴⁵ a⁸⁴⁶ a⁸⁴⁷ a⁸⁴⁸ a⁸⁴⁹ a⁸⁵⁰ a⁸⁵¹ a⁸⁵² a⁸⁵³ a⁸⁵⁴ a⁸⁵⁵ a⁸⁵⁶ a⁸⁵⁷ a⁸⁵⁸ a⁸⁵⁹ a⁸⁶⁰ a⁸⁶¹ a⁸⁶² a⁸⁶³ a⁸⁶⁴ a⁸⁶⁵ a⁸⁶⁶ a⁸⁶⁷ a⁸⁶⁸ a⁸⁶⁹ a⁸⁷⁰ a⁸⁷¹ a⁸⁷² a⁸⁷³ a⁸⁷⁴ a⁸⁷⁵ a⁸⁷⁶ a⁸⁷⁷ a⁸⁷⁸ a⁸⁷⁹ a⁸⁸⁰ a⁸⁸¹ a⁸⁸² a⁸⁸³ a⁸⁸⁴ a⁸⁸⁵ a⁸⁸⁶ a⁸⁸⁷ a⁸⁸⁸ a⁸⁸⁹ a⁸⁹⁰ a⁸⁹¹ a⁸⁹² a⁸⁹³ a⁸⁹⁴ a⁸⁹⁵ a⁸⁹⁶ a⁸⁹⁷ a⁸⁹⁸ a⁸⁹⁹ a⁹⁰⁰ a⁹⁰¹ a⁹⁰² a⁹⁰³ a⁹⁰⁴ a⁹⁰⁵ a⁹⁰⁶ a⁹⁰⁷ a⁹⁰⁸ a⁹⁰⁹ a⁹¹⁰ a⁹¹¹ a⁹¹² a⁹¹³ a⁹¹⁴ a⁹¹⁵ a⁹¹⁶ a⁹¹⁷ a⁹¹⁸ a⁹¹⁹ a⁹²⁰ a⁹²¹ a⁹²² a⁹²³ a⁹²⁴ a⁹²⁵ a⁹²⁶ a⁹²⁷ a⁹²⁸ a⁹²⁹ a⁹³⁰ a⁹³¹ a⁹³² a⁹³³ a⁹³⁴ a⁹³⁵ a⁹³⁶ a⁹³⁷ a⁹³⁸ a⁹³⁹ a⁹⁴⁰ a⁹⁴¹ a⁹⁴² a⁹⁴³ a⁹⁴⁴ a⁹⁴⁵ a⁹⁴⁶ a⁹⁴⁷ a⁹⁴⁸ a⁹⁴⁹ a⁹⁵⁰ a⁹⁵¹ a⁹⁵² a⁹⁵³ a⁹⁵⁴ a⁹⁵⁵ a⁹⁵⁶ a⁹⁵⁷ a⁹⁵⁸ a⁹⁵⁹ a⁹⁶⁰ a⁹⁶¹ a⁹⁶² a⁹⁶³ a⁹⁶⁴ a⁹⁶⁵ a⁹⁶⁶ a⁹⁶⁷ a⁹⁶⁸ a⁹⁶⁹ a⁹⁷⁰ a⁹⁷¹ a⁹⁷² a⁹⁷³ a⁹⁷⁴ a⁹⁷⁵ a⁹⁷⁶ a⁹⁷⁷ a⁹⁷⁸ a⁹⁷⁹ a⁹⁸⁰ a⁹⁸¹ a⁹⁸² a⁹⁸³ a⁹⁸⁴ a⁹⁸⁵ a⁹⁸⁶ a⁹⁸⁷ a⁹⁸⁸ a⁹⁸⁹ a⁹⁹⁰ a⁹⁹¹ a⁹⁹² a⁹⁹³ a⁹⁹⁴ a⁹⁹⁵ a⁹⁹⁶ a⁹⁹⁷ a⁹⁹⁸ a⁹⁹⁹ a¹⁰⁰⁰ a¹⁰⁰¹ a¹⁰⁰² a¹⁰⁰³ a¹⁰⁰⁴ a¹⁰⁰⁵ a¹⁰⁰⁶ a¹⁰⁰⁷ a¹⁰⁰⁸ a¹⁰⁰⁹ a¹⁰¹⁰ a¹⁰¹¹ a¹⁰¹² a¹⁰¹³ a¹⁰¹⁴ a¹⁰¹⁵ a¹⁰¹⁶ a¹⁰¹⁷ a¹⁰¹⁸ a¹⁰¹⁹ a¹⁰²⁰ a¹⁰²¹ a¹⁰²² a¹⁰²³ a¹⁰²⁴ a¹⁰²⁵ a¹⁰²⁶ a¹⁰²⁷ a¹⁰²⁸ a¹⁰²⁹ a¹⁰³⁰ a¹⁰³¹ a¹⁰³² a¹⁰³³ a¹⁰³⁴ a¹⁰³⁵ a¹⁰³⁶ a¹⁰³⁷ a¹⁰³⁸ a¹⁰³⁹ a¹⁰⁴⁰ a¹⁰⁴¹ a¹⁰⁴² a¹⁰⁴³ a¹⁰⁴⁴ a¹⁰⁴⁵ a¹⁰⁴⁶ a¹⁰⁴⁷ a¹⁰⁴⁸ a¹⁰⁴⁹ a¹⁰⁵⁰ a¹⁰⁵¹ a¹⁰⁵² a¹⁰⁵³ a¹⁰⁵⁴ a¹⁰⁵⁵ a¹⁰⁵⁶ a¹⁰⁵⁷ a¹⁰⁵⁸ a¹⁰⁵⁹ a¹⁰⁶⁰ a¹⁰⁶¹ a¹⁰⁶² a¹⁰⁶³ a¹⁰⁶⁴ a¹⁰⁶⁵ a¹⁰⁶⁶ a¹⁰⁶⁷ a¹⁰⁶⁸ a¹⁰⁶⁹ a¹⁰⁷⁰ a¹⁰⁷¹ a¹⁰⁷² a¹⁰⁷³ a¹⁰⁷⁴ a¹⁰⁷⁵ a¹⁰⁷⁶ a¹⁰⁷⁷ a¹⁰⁷⁸ a¹⁰⁷⁹ a¹⁰⁸⁰ a¹⁰⁸¹ a¹⁰⁸² a¹⁰⁸³ a¹⁰⁸⁴ a¹⁰⁸⁵ a¹⁰⁸⁶ a¹⁰⁸⁷ a¹⁰⁸⁸ a¹⁰⁸⁹ a¹⁰⁹⁰ a¹⁰⁹¹ a¹⁰⁹² a¹⁰⁹³ a¹⁰⁹⁴ a¹⁰⁹⁵ a¹⁰⁹⁶ a¹⁰⁹⁷ a¹⁰⁹⁸ a¹⁰⁹⁹ a¹¹⁰⁰ a¹¹⁰¹ a¹¹⁰² a¹¹⁰³ a¹¹⁰⁴ a¹¹⁰⁵ a¹¹⁰⁶ a¹¹⁰⁷ a¹¹⁰⁸ a¹¹⁰⁹ a¹¹¹⁰ a¹¹¹¹ a¹¹¹² a¹¹¹³ a¹¹¹⁴ a¹¹¹⁵ a¹¹¹⁶ a¹¹¹⁷ a¹¹¹⁸ a¹¹¹⁹ a¹¹²⁰ a¹¹²¹ a¹¹²² a¹¹²³ a¹¹²⁴ a¹¹²⁵ a¹¹²⁶ a¹¹²⁷ a¹¹²⁸ a¹¹²⁹ a¹¹³⁰ a¹¹³¹ a¹¹³² a¹¹³³ a¹¹³⁴ a¹¹³⁵ a¹¹³⁶ a¹¹³⁷ a¹¹³⁸ a¹¹³⁹ a¹¹⁴⁰ a¹¹⁴¹ a¹¹⁴² a¹¹⁴³ a¹¹⁴⁴ a¹¹⁴⁵ a¹¹⁴⁶ a¹¹⁴⁷ a¹¹⁴⁸ a¹¹⁴⁹ a¹¹⁵⁰ a¹¹⁵¹ a¹¹⁵² a¹¹⁵³ a¹¹⁵⁴ a¹¹⁵⁵ a¹¹⁵⁶ a¹¹⁵⁷ a¹¹⁵⁸ a¹¹⁵⁹ a¹¹⁶⁰ a¹¹⁶¹ a¹¹⁶² a¹¹⁶³ a¹¹⁶⁴ a¹¹⁶⁵ a¹¹⁶⁶ a¹¹⁶⁷ a¹¹⁶⁸ a¹¹⁶⁹ a¹¹⁷⁰ a¹¹⁷¹ a¹¹⁷² a¹¹⁷³ a¹¹⁷⁴ a¹¹⁷⁵ a¹¹⁷⁶ a¹¹⁷⁷ a¹¹⁷⁸ a¹¹⁷⁹ a¹¹⁸⁰ a¹¹⁸¹ a¹¹⁸² a¹¹⁸³ a¹¹⁸⁴ a¹¹⁸⁵ a¹¹⁸⁶ a¹¹⁸⁷ a¹¹⁸⁸ a¹¹⁸⁹ a¹¹⁹⁰ a¹¹⁹¹ a¹¹⁹² a¹¹⁹³ a¹¹⁹⁴ a¹¹⁹⁵ a¹¹⁹⁶ a¹¹⁹⁷ a¹¹⁹⁸ a¹¹⁹⁹ a¹²⁰⁰ a¹²⁰¹ a¹²⁰² a¹²⁰³ a¹²⁰⁴ a¹²⁰⁵ a¹²⁰⁶ a¹²⁰⁷ a¹²⁰⁸ a¹²⁰⁹ a¹²¹⁰ a¹²¹¹ a¹²¹² a¹²¹³ a

an dá cearraíis úr 'nā mara mbead ionnta aēt dā fōt
mōna.

Mar adubairt lib ceana, bī Mac Ríog Éireann agur

17 140 a bī lárúir.

a éirí fear ag fairé 'ra coill; agur don lá amáin,
nuair a bī Connoi ag fíadac agur san fear pé déin an
cáirleáin, táinig an bainne anuar ar uirge an ttrutáin.
Ní táirge connacáir an bainne ar an uirge 'nā ruar

leo, fuairtear an bean uasal as seata an cairleáin, d'áirdeáir leo í, agus ar go brátaí leo.

Nuair a táinig Conpoi a baile agus fuair pé an óig-bean imtígte, féir pé an dóiric óraoióeacta agus cuatair na fíir é. Cairt gac fear aca an dá cairleáin a bí ar iomáir aige ar an otalam díreac mar bí pé 'na fearam agus spreao leir a baile. Seo mar táinig an dá cloic móra i bparic an Galláin.

"Agus, a Mam," arsa Máire Deas, "ar lean Conpoi Mac Ríog Éireann agus an bean uasal?"

Níor lean, a gráó gíl. Nuair a táinig na fíir a baile, fuairtear Conpoi marb. Níl 'fíir as éinne ca'nur a fuair pé bair. Ní raib an cairleán aot leat-éiríocnuigte. D'fan pé mar rin ó poin. Sin é tall anoir é, mar a beaó cruac móna ar bair an énuic. Tugao Catair Conpoi mar ainm air agus tá an ainm céadna air ó'n lá úo go otí an lá 'nóiu.

Do póraó Mac Ríog Éireann agus an bean uasal agus ir iomáa lá a caitear pé máire i néirinn.

Anoir, a páiróí, ir mictio daoir a beir a' dul a cootao.

(b) ΔΣ του Δμουδα.

Bí Mícheál Séamuir an Dúna 'na comnuirde i nDoipe an Locáin i bparóirde an Ćnocáin. Feirmeoir tob' ead é agus fear criochnaíail garta.¹ Ćear na corraiprain go raib Mícheál Séamuir raibib. B'féirib go raib beagán airgib 'ra bannc aige, aet má bí féin, bí a dóctain le deanaí aige. Bí a clann ΔΣ éirge ruar éirge, agus ba maíe an cábar iad a éir cíoinne irgib agus amuib, i ngorc agus i ngarraibde.

Nuair a bí ainpib an gorta ann, mar geall ar an mead a táinig ar na prátaí tá ruar le bliadain ir pice ó poin anoir, bí airgead le págail ar iaraet ó'n riagaltaeap,² agus gan aet beagán le díol ar.

Don oirde aínain nuair a bí an muintib ós 'na gcorlae agus Mícheál agus a bean 'na ruirde ar a oteinnnteán agus rúta giuáirp ráitte 'ra teime, arpa Mícheál: "Cao ir díg leat, a Máirp, cao a bí im' aigne anoir?"

"Bá deacair dom a ráo. Ir iomda ruo a bíonn tú a éur tré n-a éile ó maíoin go hoirde; aet, b'féirib go raib an éir a' éur buairdeapra oir. Cairpéar é díol mí ó 'noiu agus ní fearar cá bpaigpéar é."

¹ fear criochnaíail garta, a diligent, tidy man.

² Riagaltaeap, government (riagail).

“Tá an pínnne aḡat, aḡur ní beir na muca reamár a nḡótain le hiaḡ a ḡíol ḡo ḡtí aonaḡ an Oileáin.”³

“Ír baḡḡlaḡ ḡo mbeir iacall oḡainn ḡáiní a ḡíol ar aonaḡ Cill-Áinne.”

“ḡaḡ mḡr an tḡuaḡ í ḡíol. Beir pí a’ teacḡ ipceac í ḡcionn mí, aḡur ba ḡual to bainne a beir aici ḡo plúirpeac.”⁴

“ḡo ḡeimín, beaḡ uaiḡnear oḡm-ra ’na ḡiair, ḡá nḡíolḡaḡe í. ḡ’féirí, a mícíl, ḡo ḡḡaḡḡeá cáirḡe ó’n máḡirḡir ar a’ ḡcior cun ḡo mbeaḡ na muca ḡíolta.”

“ḡá mb’é an máḡirḡir péin a beaḡ ann, ní beaḡ aon ceirḡ oḡm cáirḡe iarḡair ar, acḡ níor maḡ liom é cāḡairḡ le ráḡ ḡo ‘ḡiaḡmair na pluirḡe’ ḡo mbeirínn aḡ iarḡair ḡéirce ar.”

“Ní’l aon léḡear ar an ḡḡeal maḡ rin acḡ an ḡó beaḡ a ḡíol; acḡ coḡar, a mícíl, náḡ ḡḡearḡa ḡuit cuir ḡ’ár ḡcuid aḡḡíḡ a cḡḡaint amaḡ ar a’ mbannḡ?”

“Ní’l acḡ an céaḡ púnt ḡlán aḡainn ann aḡur ní maḡ liom é ḡḡireacḡ. ḡ’ḡearḡ liom, ḡá ḡcuirḡíḡe cúḡe mé, an cior a cḡḡaint ar iaracḡ⁵ ó’n mbannḡ. Acḡ péac, a míáine! ḡíor a’ léḡeacḡ ’ra páirḡear inḡiu ḡo ḡḡuil aḡḡeacḡ le páḡail ana-ḡaor⁶ i mḡaile Áḡa Cliaḡ.”

“Aḡḡeacḡ ana-ḡaor i mḡaile Áḡa Cliaḡ! aḡur caḡ

³ Oileán, Castleisland.

⁴ Plúirpeac, plentiful.

⁵ Ar iaracḡ, borrowed.

⁶ Ana-ḡaor, an-ḡaor, an-tḡaor, very cheap.

é an maic é rin duit-re ná dóm-ra? Ir beas de beir le fágáil againn-ne."

"Ni feadan, a Máire, aét fan go fóill go bfaigean an páipéar. A' bfuil 'fior agat cá bfuil ré?"

"Seo duit é, a Míicil."

"Lar reoltb dom."

(AS léigean): "Tá airgead le fágáil ar iapaét anoir as peirmeoirib le caiteam le n-a gcuid talman, agus ní beir le díol aca ar iapaét an airgid aét cúig púint ra mbliadain fé'n gcéad, agus i gcionn daéad⁷ bliadan ní beir a tuille le díol aca."

"Maran bréas é ir mór a' rgeal é, mar aoir an rean-focal, aét ir dóca gur bréas é."

"Ní dóig liom gur bréas é. Bíor a' caint leir a ragar ar an mbótar ó éianab agus dubairt reir an go raib ré fíor."

"Má ir mar rin atá an rgeal, ní mior duit fan faillige⁸ a déanam 'ra cúir. A' mbeir iacall ort dul ruar go Baile Áta Cliat?"

"Ní dóig liom go mbeir, aét rgríobfar ruar go Baile Áta Cliat i mbáireac agus geobad cúntar cruinn ar an ngnó."

"Déin i n-ainm Dé ir Muire."

"Má tá an t-airgead le fágáil com raor agus deir an páipéar ro, baó mór an comaoin⁹ orainn é. Tá mórán le déanam agam. Baó maic liom rgríoból a cúir ruar agus ceann nuad a cúir ar éig na mbó. Ir

⁷ Daéad = da fíciú.

⁸ Faillige .i. moille, delay, neglect, omission.

⁹ Comaoin .i. maitear, benefit, favour.

ῥαῦτα τὰ ῥέ ἰμ' ἑαὼν ἀν κυρρὰς ἃ θῦρεαθ,¹⁰ ἀέτ τὰ
ῥέ ῥό-ῥιυό. Ἀνοίρ θ' ῥέτωρ ῥο μβεῖθινν ἀβαλτα ἀρ ἑ
ἑτορμυζαθ ἀγυρ ἃ θῦρεαθ."

Ὁ δ' ἔφη· ἀν ὀδαίρ ῖ.

"ῥαν ῥο ῥόλλ, ἃ ῖνιόλ. Σεάειν νὰς ἑ βίον ἰ
ῥομῶν νὰ ῥεὸλἃ ῥιὰθ ἀγὰτ ἑ ἀγυρ ῥαν ἃ' ῥιὰθ
μαρθ ῥόρ."

¹⁰ Ἀν κυρρὰς ἃ θῦρεαθ, to till (first) the bog or marsh.

“Iṛ miṭiṛ tóinn beit ag toul a cōtlaṭ i n-ainm
Dē.”

“Iṛ ḡiorra 'ṭuine cabair Dē nā an tōrār.”

Ar mairtin lá ar n-a báireac, cuir Míceál agur a
mac, Domhnall, cun leitir a rḡríobad go baile Áta
Cliaṭ. Ba érom an obair í. B'fura go mór do
Domhnall clair a rómair¹¹ nó leat-acra a tpeabac
'ná leitir a rḡríobad. Nuair a b' an leitir rḡríobta,
arra Domhnall: “An dóig leat a' nṵéanraṭ rí an
ḡnó?”

“A 'ṭuine Uarail: Cloirim go bfuil airḡeac le
ráḡail ar iaraṭ ag feirmeoirib, agur san acṭ beaḡán
le díol ar. Iṛ feirmeoir mire. Tá léar agam. Baṭ
maṭ liom go bpaḡainn iaraṭ dá céac púnt le caṭ-
eam lem' cuir talman. Innir dom, má 'ré do tōil
é, cao iṛ ceart dom a 'ṵéanam cun go bpaḡainn an
t-airḡeac, má iṛ iuró é go bfuil ré le ráḡail. Acṭ
b'féoir go bfuil na páiréir bṛéaḡac, mar iṛ ḡnátaṭ
leo a beit, acṭ má táir, ní'l aon díogbáil 'ṵéanta.

Mire,
Míceál Séamuir an 'Ṭúna.

“'ṵéanraṭ ré rin an ḡnó go ceart, a Domhnall.
Ní 'ṵéanraṭ an raḡart féin níor fearr é. Abair leir
na páiréib nuair a beir ríac a' toul ar rḡoil san
'ṵearmaṭ a 'ṵéanam¹² ar an leitir a cuir ran oirḡ.”

¹¹ Clair a rómair, to dig a furrow.

¹² San 'ṵearmaṭ a 'ṵéanam, not to forget.

D'imcig an leitir agus i gcionn cúpla lá fuair Mícheál rgeata¹³ ó Baile Átha Cliath, agus b'é deine an rgeit é go bhfuair Mícheál Séamuir an Dúna £200 ar iaraíocht.

Fuair a táinig an leitir ó Baile Átha Cliath, 'ré dubhairt bean mhicil: "Ih giorra 'óine cabair Dé 'ná an doimhne. Ní hoiann-ne amáin a cuipríd an t-airgead comaoine áit ar na boctánaib atá mór-otiméall oiminn."

"Ih fíor óit rin, a Máire. Tá an raogal dian go leór oiminn-ne áit tá ré níor déine ar ár gcomairpanaib agus gan a ndócin le n-ite 'ná le n-ól ag cuir aca."

"Connac clann tairis léit a' dul ar rgoil iné agus, go deimhin féin óit, ba mór an truaig beit a' féadaint oiré. Ní raib oiré áit na gionail agus dat na luaité oiré rain."

"Ói Cáit léan annro tráctóna iné a d'iarrairó gáinne mine, agus 'ré dubhairt pí ná raib gáim le n-ite aca ó maidin iné, agus go raib a fear a' dul ó tuair go tráigil 'féadaint a' bpaigé ré don-níó le déanam, áit go raib náire air an tís 'páigaint mar géall air ná raib luit¹⁴ de'n caróig air."

"Sead, a Máire, le cunnam Dé, beir obair 'ra baile aige anoir ar fear tamail, agus ír maic a' rár cuige¹⁵ é páirais. Níl fear oibre eile 'ra páiróirde níor fearr 'ná é agus baó mór an rghior é beir díomáoin."¹⁶

¹³ Sgéala, tidings, news, an account; rgeat, a story.

¹⁴ Luit .i. raic, gheim, a "tack."

¹⁵ Ír maic a' rár cuige é, a good "warrant" is he.

¹⁶ Díomáoin .i. gan obair, idle.

“Cá huin a gheobair an t-airgead, a mícíl? mbeiró iacall ort¹⁷ an obair a déanam ar dtúir?”

“Deir an leidir go bpaḡad fíde púnt anoir, agus an cúro eile ó am go ham do péir mar a bíonn an obair deσ tul cun cinn. Beiró fear a’ teact anuar tugaínn ó báile áda Cliact leir an obair a molaó,¹⁸ agus, mara mbeiró seiréan páirta leir an obair, ní beiró an t-airgead le paḡáil.”

“Níl annraim aet an ceirt.”

Níor b’páda go raib meitiol¹⁹ móir deσ obair deσ míceál Séamuir an Dúna. Tórnuiḡ ré ar dtúir ar díos móir a déanam ó’n gcumiac ríor go dtí an abainn. Do tós ré agus do pléarḡ ré na cairrgeada bí ‘ra páirtic móir agus ní raib ré i bpaḡ go raib pallaí (ballaí) an rḡiobóil nuair nae móir cñíoc-nuiḡte deσ an mbeirt raor a bí deσ obair aige.

Inr an am ro bí ceirt na talman²⁰ i mbéal ḡac tuine. Bí an rḡéal go holt deσ an seirmeóirib. Ní hé amáin ḡur meact na prátaí ortá, aet éinnib bí le díol aca bí ré raor, agus ḡac ruo a bí ortá a ceannaac, bí ré raor. Bí na tḡearnaíde talman deσ ḡearán nuair ná raib an cíor deσ teact irteac cúca, agus ní raib an cíor deσ na raoinib boeta le tabairt dóib. Bí na máḡirteirí deσ baḡairt an olḡe²¹ ar na tionóntaib,

¹⁷ ‘mbeiró iacall ort? = an mbeiró ré o’fíacaib ort? Must you. Will you be compelled?

¹⁸ An obair a molaó .i. an obair a meap, to value the work.

¹⁹ meitiol .i. rḡata fear deσ obair, a squad of workmen.

²⁰ Ceirt na talman, the land question.

²¹ deσ baḡairt an olḡe, threatening law proceedings.

aḡur do caiteað amaċ ar feilb fear boċt annro aḡur annrúo. B'i t'roċ-obair aḡ brúċtḡail.²²

D'iarr feirirí na héiréann ar maḡaltaċar Sarana ḡan ceao a ċabairt d'aon máḡirtir tuine boċt a ċaiteam amaċ ar an mbóċar mar ḡeall air ná airb a ċior díolta, nuair a b'i 'fior aḡ an raogal mór ná airb an t-airḡeao aḡ an b'fear mboċt.

Ba ró-beaḡ an maic d'óib beic aḡ caint. 'Sé an freaḡia fuair riao ḡur b'é rin an t'liḡe aḡur ná airb leigear air. Ba leir an tiḡearna an talam aḡur nuair ná airb an ċior le faḡail aige ḡo ḡcaiteað ré an talam a beic aige. Aċt b'féoir i ḡcionn bliadna nó mar rin ḡo mbeao am aca ruo éicint a d'éanam.

"Mair, a ċapall, ir ḡeobair fear."

Nuair a ċonnaic na daoine boċta ná airb aon t-ráram le faḡail aca ó Sarana aċt t'liḡe, aḡur ná airb aon maicear d'óib beic aḡ b'raċ ar ċáirde faḡail ó na tiḡearnaib, t'ubairt riao leo féin ná airb aon nio eile rómpa anoir aċt donar aḡur ḡábtar, mara mb'féoir leo cur le n-a ċéile²³ aḡur iao féin a ċoraint.

Ní airb aon eagla ar m'iceál Séamuir; b'i léar aige aḡur ruo d'ob' fearr 'ná léar, b'i an ċior aige. Aċt mar rin féin, ir é b'i aḡ obair ḡo díċeallac ar ċaob na ndaoine mboċt. Tug ré cōmairle maic d'a cōm-airanaib. Ar reirean:

"Má ċuirtear tuine boċt ar a feilb ḡo héa-ḡórac,²⁴ ná bíod baint aḡ éinne aḡaib leir an áit,

²² Aḡ brúċtḡail, brewing, coming on.

²³ Cur le n-a ċéile, support each other.

²⁴ ḡo héaḡórac, unjustly.

agus má tásann don rppuonnlóigín²⁵ ó don áit eile agus an áit a tógaint, ná bíod baint agaið leir rin aét com beas. Bíod an talamh ag an máigirtir, má ir maít leir é, aét geallaim-re daoib, má leanann rib mo comairle-re, sur fada beiró pé san cíor. Beiró an talamh aige aét beiró a pócaí folamh agus,” ar reirean, “bain barr na cluairé díom-ra naé fada go mbeiró ceirt na talman pocair againn, agus san buirdeacár do muintir Sárana.”

Do glac na daoine an comairle reo, ní hamáin i gCiarraróe aét ar fuair na héireann. Bí na tigearnairóe ar buile. Bí daoine boéta d’a gcur amac ar reilb, toir, tiar, éall agus i bfuir, aét ní raib don maít ann, ní raib an cíor d’a díol.

Cuir na tigearnairóe rgéala anonn go lonndain ag ráó go rabadar cneácta agus sur mór an náire é do muintir Sárana san puó éicint a déanamh doib-rean a bí i gcomnuiróe ar éaob na Sáranaé i n-Éirinn.

Bí páirpéir Sárana líonta le héirteac agus trómairóeacét²⁶ ar Éirinn. Cuireadar ríor an ríor agus an bréas. D’éirt muintir lonndain leir na tigearnaib. Bí cluar le héirteacét²⁷ aca doib, puó ná raib aca do rgéal na ndaoine mboét a bí ag obair go dian ó maidin go hoiróe a d’iarrairóe rligé beata²⁸ a baint ar d’roc-éalamh.

Cuiread rligé ar bun go tapairó ag tabairt ceada do’n bfeair a bí i n-ionad na bainríogha* i mBaile

²⁵ Sppuonnlóigín = fear san rppiom, a mean man.

²⁶ Ag trómairóeacét .i. ag cáinead, speaking badly of.

²⁷ Cluar le héirteacét, an attentive ear.

²⁸ Sligé-beata, a livelihood, a living.

* The Lord Lieutenant.

Āċa Cliaċ aġur o'ā buaċċall aimpire† éinne a ċur i
bpiopún a beaċ aġ pāċ éinnitō i ġcoinnib ċiopa a
ōiol. Nior b'fāda ġo pāib ōuine nō beipt pāitte
irteaċ i bpiopún ō ġāċ papōirte i n-ċiunn.

Ir mar peo a bī an rġeal nuair a bī an ċeāo ċuro
te'n obair tēanta aġ Miceāl Šeāmuir an 'Dūna.

Bī pōġra ċurċa amaċ ġo mbeaċ ċuinnuġaċ
tionōntāi²⁹ aġur fearoibre aġ 'Opoiceāo na Leāmina,³⁰
'Dia Domnaisġ, aġur, ġan aimpar, bī Miceāl Šeāmuir
an 'Dūna le beit ann aġur mōpān ōaoine eile nāp
b' ē.

Ar maidin 'Dē Māipt fuair Miceāl leitiir ō ōuine
uapal i ġCorċaisġ aġ pāċ ġo mbeaċ rē aġ teaċt ġo
'Ooipe an 'Loċāin le pēāċaint ar an obair a bī tēanta
aġ Miceāl.

'Sē an obair a bī aġ an n'ouine uapal ro beit aġ
riubal na hēipeann pīor ruar, aġ pēāċaint i n'oiāō
ōaoine ġo pāib iapaċt aipġio āca mar a bī aġ Miceāl
Šeāmuir an 'Dūna, le heaġla ġo mbeaċ éinne aġ
pāġail aipġio ġan an obair a beit tēanta aġur ċpīōċ-
nuġte i ġċeapċ aġe.

'O'fāġ an ōuine uapal Corċaisġ ar an ōtraen ar a
ōeic a ċlog. Bī rē i ġCill-Āipne tamall beaġ tar
ēir an ōā uair ōeāġ. Bī pean-aitne aġe ar ċeann na
ġconnrtābla³¹ aġur, nuair a bī ġreim bīō itte aġe,
buail rē irteaċ ċuġe 'ra bāpāic, āċt nīor pān rē
i b'fāo, mar bī pīor aġe ġo maiċ ġo pāib bōċar pāda

† The Chief Secretary to the Lord Lieutenant.

²⁹ ċuinnuġaċ tionōntāi, a tenants' meeting, a land meeting.

³⁰ 'Opoiceāo na Leāmina, Laune Bridge.

³¹ Ceann na ġconnrtābla, the district inspector of police.

noimir. Fuair ré cáir agur ḡluair air riar an tSpáir
Nua agur amac an bótar i n-aice leir an “tSéipéal
Nua³².” Ba maic leir beic ag baint cainte ar a
ḡiolla agur ip iomóda ruo a cuipeadar trí n-a céile
ar an mbótar. Nuair a connaic ré an “Séipéal
Nua” (áir-o-teampall Ciarrairde) agur ḡan é aét leat-
cpióchnuighe, ’ré duḡairt ré: “Ca’ ’na taob go bfuil
an teampall breáḡ rain mar rin?”

“Deir na rean-daoiné ná beic a céann cpió-
chnuighe go deó.”

“Aét cao cuige ná beic?”

“Deirtear go bfuil an talamh ró-bos agur go
bfuil na fallai a’ dul ríor trío an talamh.”

“Ip móir an triuag é beic mar atá ré. Cé leir an
ait úo ar a otaob eile de’n nglairé (an Oianac)?”

“Le Tigearna Cinnmáir,³³ aét ip ró-annam a
bíonn riad ’na ḡcómnuide ann anoir. Siúo iad tighe
a luét oibhe ar taob an bótar.”

“Ip oóca go bfuil eolar maic agat ar an mbótar
atá riomáinn.”

“Tá, ar cuio de, aét ní raḡar riám tar Oroiéad
na leamha. Ip maic atá cuimne agam nuair ná raib
crann a’ fáir ar taob an bótar, agur réac anoir air:
tá ré ’na coill móir. Bíoḡ raḡair breáḡ agáinn ar
loc lein ó’n mbótar, aét anoir ip ar éigin a ḡeobam
cat-rúil ar an loc ná ar na cnuic ar otaob iar de.
A’ bpeiceann tú an ḡeata móir úo tal?”

“Cim.”

³² Séipéal nuao .i. Teampoll móir Cill’ Áirne.

³³ Tigearna Cinnmáir, the Earl of Kenmare.

“Ἦρ ’μὸ λά ῥρὸιτ ἀ βίὸδ ἀγαινν ἰνρ ἀν αἷτ ρῖν
 νυαῖρ ἀ βίὸδ na πᾶιρεαννα ann. Ὀί πεῖρμεόῖρ ’na
 cōmnuiṛe ann. Ὀ’imtiḡ ré. Ṭós an tiḡearna an
 talam ἰρteaḡ ’na ῥeiltḡ ῥéin aḡur níor ḡ’ῥaḡa ’na
 ḡiaṛḡ ρain νυαῖρ Ὀ’imtiḡ na πᾶιρεαννα leir.”

“Ἡᾶc ῥeapṛi ḡo ḡaoimḡ ḡeṛt ἀ’ taḡaiṛt aṛie ḡ’á
 nḡnḡ ῥa ḡaile ná ḡeṛt ἀ’ caṛteaṛn ἀ ḡcuiṛ aṛiḡiṛo aṛ
 πᾶιρεαννα.”

“Ἦρ ḡóca ḡo mb’ῥeapṛi, áct ní ḡóḡḡ liom-ῥa ḡo
 ḡṛuil na ḡaoine pioc níor ῥeapṛi anoṛiṛ ’ná βίὸδαṛ ἰνρ
 ἀ’ tṛean-aṛmṛiṛ νυαῖρ ἀ βίὸδ πᾶιρεαννα aḡur πᾶtṛiṛin
 aḡur ṛunnce aḡainn. ῥeáḡ an ῥean-ῥoḡṛaḡ ḡṛo ḡuar.
 Siṛṛo í ῥean-ṛoiliḡ áḡaḡ ḡ’ eó.³⁴ Ὀá mbeṛṛṛeá ἰo
 ῥeapṛiṛ í n-aice léiti, ḡeaḡ ṛaḡaṛie áluinn aḡat aṛ an
 loḡ aḡur aṛ na cnuic ḡṛeaḡṛa áta aṛ ḡtaḡḡ ḡiaṛ
 ḡe’n loḡ. Ní’limiṛo anoṛiṛ í ḡṛaḡ ḡ ḡinn ḡiṛḡe.³⁵ ἀ’
 ḡṛeiceann tú an tiḡ mṛiṛ ḡṛo ḡuar imeaṛḡ na ḡcṛann?”

“Ḳim : Cé leir é?”

“Ἦρ ḡeacaiṛi ἀ ṛaḡ anoṛiṛ cé leir an αἷτ. áct ἰṛ
 minic ἀ ḡuala mo ῥean-áḡaiṛi ἀ’ tṛáct aṛ an aṛmṛiṛ
 ῥaḡ ḡ, νυαῖρ ἀ ḡi Lady Hedley ’na cōmnuiṛe ann.
 ḡ’in í an ḡean uapal! ḡi an πiobaṛie aice ḡob’
 ῥeáṛi ἀ ḡi í n-Ḳiṛinn.”

“Caḡ áḡ’ aṛnn ḡo?”

“ḡeanṛai.³⁶ Νυαῖρ ná βίὸδ ρí ’na cōmnuiṛe ann-
 ṛo, βίὸδ ρí ’na cōmnuiṛe í Rop-ḡeṛte.³⁷ ’Ἦρ ionḡantaḡ

³⁴ áḡaḡ ḡ’ eó, Aghadoe.

³⁵ ḡinn ḡiṛḡe, the seat of the late Lady Headly.

³⁶ ḡeanṛai, Ganzy : a famous piper known as Lady Headly’s piper.

³⁷ Rop-ḡeṛte, Rossbeigh.

an maitear a ðein rí. Dá mbeadh móráin mar i anoir, ní beadh ceirt na talmhan 'ár mboðradh."

"Ùrúil aithne ađat ar míceál Séamuir an Óúna; nó a' ðrúil fíor ađat ca ðrúil ré 'na cómnuidhe; an fada é ó Óroiceadh na Leamha?"

"Ní fad ar fiamh é ar Óroiceadh na Leamha."

Éamuis amhar ar an mbuaicéill go raibh oíoch-
fuađar³⁸ ré'n duine uaral ađur léis ré ar a beir
níor neamh-eólgaraige 'ná bí ré. Ar reirean, ađ cur
caradh ar an gcomradh:—

"A' ðreiceann tú an tíg mór úr iorí rínn ađur an
loc?"

"Cim: Cé tá 'na cómnuidhe ann?"

"Ír leir na Conallais an áit. Sír Muirí mac
dearbhadar do'n Connilléar* ađá ann anoir."

"Ađt ní hí rín an áit go mbíodh Domnall féin 'na
cómnuidhe?"

"Ó, ní head, ađt i nDoirí fíonáin."

Nuair a fproiceadh ar Cill-a-lí ađur nuair a connaic
an duine uaral an rean-teampall ar éad an bóđair,
ní beadh ré párt ađan tui ruar éuige, ađt níor fan ré
i bpad tuar.

An fad ír bí an duine uaral ađ réadaint ar an
rean-teampall, do bí gail ađ an mbuaicéill, ađur
nuair a bí ré ađ ól an píopa, cé buailtheadh éuige, ađ
teadht ó'n nSneannais,³⁹ ná Domnall ó ðruic. Bí
rean-aithne ađ an mbeirt ar a céile.

³⁸ Oíoch-fuađar, intent on mischief.

* Domnall ua Conaill.

³⁹ Sneannac .i. áit i n-aice le Óroiceadh na Leamha.

"Ce hé tá leat in diu?" arpa Domhnall. "Is truaḡ san 'fíor aḡam," arp' an giolla.

"Ca bfuil ré aḡ Dúl?"

"Ní fearadap. Bí ré a' cur tuairpḡs' fíor de muintir Dúna atá 'na cónnuithe ar an ttaob eile de'n leamain."

"An é Míceál Séamuir é?"

"An fear céadna. Bfuil aithne aḡat air?"

"Tá san ampar. Ca' 'na taob ná beaḡ. Aḡur a' bfuil 'fíor aḡat cad é a ḡnó le Míceál Séamuir an Dúna."

"Níl 'fíor aḡam."

"B'féidir ná cearpa duit fíor a beir aḡat."

"Aḡur ca' 'na taob?"

"Is dóca go bfuil 'fíor aḡat go mbeir cnuinniḡaḡ aḡ Dpoiceaḡ na leamna Dia Domnaig reo cugainn. Bí taos Ós Ó Meaḡra le beir ann aḡur Concubap Dub aḡur Míceál Séamuir an Dúna. Táinig na póili aréir aḡur ruḡadap leo taos Ós aḡur Concubap, aḡur is dóca go bfuil an beirt aca anoir ré ḡlar i ttráigli, mar a bfuil riad a' peiceam go mbeir ḡreim ar Míceál Séamuir."

"Cad is fearpa dom a déanam?"

"Is dóca ná fuil ḡaeóilḡ aḡ an bfeap ro."

"Níl focal."

"Níor b'aon díogbáil duit a leigean do dul amuḡa."

"Éir; reo cugainn anuap é."

"Go n-éirighe an lá leat."

"Tiomáin leat anoir," arp' an duine uapal, "nó ní beaḡ i n-am aḡur daoine a' peiceam oim."

Ṭiomáineadar leo. Ṭarraig an duine uapal cúige a mála asur cós ré amac ar dorin leitreada⁴⁰ asur páiréar. Ṭug an buacail cat-rúil⁴¹ anonn air asur nuair a connaic ré *O. H. M. S.* ar na leitreadaib, do phead ré, ac̃t níor leis re air go b'aca ré éinnib.

Níor b'ada go raḡadar as 'Oróicead na leamna. B'i páiréar móir ar taob an 'Oróicid as ráó go mbeaó cruinniugad ann i 'taob ceirte na talman ar an nDomnac. Níor leis an giolla air go b'aca ré an fuasgaó, ac̃t d'féad an fear eile go séar air, asur tar éir beic as féadaint air, tarraig ré amac leirir ar a póca, asur b'i ré as léigead na leitread nuair a caraó fear oir̃a ar an n'Oróicead.

"A' bfuil fíor asat," ar' an duine uapal leir, "an raḡa uainn 'Deire leaḡaen?"

"Go deim̃in, ní'l 'fíor asam, a 'duine uapal."

"Naḡ aic an rseal é rin anoir, asur duḡairt an t-orígead liom ná raib an aic ac̃t cúpla míle nó trí ó 'Oróicead na leamna. Cao ip ainm do'n páiróirde reo?"

"Páiróirde na Tuait̃e, a 'duine uapal."

"Naḡ i páiróirde Naḡaen* i?"

"Níor cuala-ra don ainm eile ar an b'páiróirde ac̃t an Tuat̃,⁴² ac̃t ní'l eol̃ar ró-maib asam ar an tír reo, mar̃ taim-re im' comnuirde ar an 'taob eile de'n

⁴⁰ Dorin leitreada, a bundle of letters.

⁴¹ Cat-rúil, a glance.

* Knockane (an Cnocán).

⁴² Tuat̃ (an t-ainm coitceann ar Cnocán), a parish in Kerry.

adainn. "B'féidir go mbeaó 'fíor aca tuar a's an gceardócan."

"An fadó' uainn an ceardóca?"

"Leat-míle nó mar pin."

"Go raib maít a'sat."

"Tiomáin leat, a ġiolla; tá eagla orm go mbeam déirdeanaó a'sur tá daoine a' feiceam orm-ra. An dóig leat an bfuilmíó ar an mbócar ceart?"

"Ní'l 'fíor a'sam, aét baó ceart go mbeaó fíor a's an ngaba."

Níor b'fada go raabdar a's uorap tige na ceardócan. Duail an ġiolla irteac. Uí aítne maít aige ar tomár ġaba.

"Anoir," ar reiréan, "tá fear ar iomdar a'sam inoiu a'sur tá eagla orm go bfuil oioé-fuadar faoi. Tá ré 'oul ar éoir mícil Séamuir an Dúna. Ní'l ainm na paróirde ná ainm na háite i gceart aige. An dóig leat a' mb'féidir leat é cup amuġa. Teanam ort amac éuige; beiré ionghaó air caó tá 'dom' coimeáó."

"Go mbeannuġiré Dia dúit, a dúine uarail," arpa tomár. "Tá eagla orm go bfuil beagán ar oobócar."

"A' n'oiréann tú é? Ceapar ná raibé Deiré leatáen b'fadó ó'n áit reo."

"Ní dóig liom go bfuil Deiré leatáen 'ra paróirde. Aét fan go póill, tá Deiré leatán tamall beag ó'n áit reo a'sur b'féidir ġurab i pin an áit atá uait."

"Cé tá 'na cómnuiré i n'Deiré leatán?"

“Ὁ τὰ μόραν 'να γκομνιρθε ann. Baile mór ip ead é.”

“Ḑpuil pīor aḡat a' ḑpuil Miceál Séamuir an Dúna 'na cómnuiṛe ann?”

“Τά αἰṫne aḡam ap ḑeipt pēap tē muintip an Dúna 'pa pāpōipṛe. Τά tuine aca 'na ḡaḑa i n-aice le Ḑpōiceaḑ na ḡeaḑaḡe, aḡur an pēap eile, τὰ ceapṛōḑa aḡe ap an ḡCeapaiḡ.”⁴³

“Ní héinne aca pāin aṫá uaim-pe. Cao ip pēapṛa ṫom a ṫéanaṁ?”

“Ṭiomáinṛ ḡib puap bōḑap an mūilinn. Ní ṫōḡḡ uiom ḡo ḑpuil Ḑoipe leaṫan i ḑpaḑ uaiṛ. 'Sé Ḑonnēaḑ Ὁ Comaoin aṫá 'na cómnuiṛe aḡ an muileann.”

Ṭiomáineapṛ leo, aḑṫ mā ṫiomáineapṛ, pṛeap an ḡaḑa an cómḡap⁴⁴ anonn aḡur cūip pē pocal i ḡcluaiṛ Ḑonnēaḑa an mūilinn, aḡur nuaiṛ a ḑí an méro pin ṫéanta aḡe, ap ḡo ḑpáṫaḑ leiṛ ḡo ṫṫí Ḑoipe an loḑáin le pḡéala cūn Micíl Séamuir.

Ní ḡaḑaḑ ṫom a pāḑ ḡur cūip Ḑonnēaḑ an mūilinn aipṫeap eile ap an nṫuine uapal aḡur ap a ḡiolla, aḡur, nuaiṛ a ḑí an ḡṛian aḡ ṫoul paol, 'pē an aἰṫ ḡo pāḑapṛ ná i n-aice le Ḑpōiceaḑ uaḑṫṛaḑ na leaṁna.⁴⁵

⁴³ Ceapṛāc .i. baile beaḡ i ḑpāpōipṛe an ḑnocáin i n-aice le Cill-ḡobnatan.

⁴⁴ Comḡap (pron. comḡap) .i. aἰṫḡioppa, a short cut.

⁴⁵ Ḑpōiceaḑ uaḑṫṛaḑ na leaṁna, Upper Laune Bridge, close to the lake.

"Ní'l aon maitear dúinn beic a' riubal. Tá pé com maic dúinn fillleao a baile. 'Bfuilmio i b'pao ó Cill-Áinne?" aip' an tuine uapal agur é go cpáirte.

"Seo i an leamain, agur ní dóig liom go bfuil an loe i b'pao ruar uainn, agur má'r mar pin atá an rḡeal, ní'l Cill Áinne i b'pao uainn."

"Tiomáin leat a baile mar pin. Tá an lá caicte agam, agur ip beas é mo fáochar. Dao cúma liom aet go bfuil daoine a' peiceam oim, aet ní'l leigear aip anoir."

Níon b'paoa dóib ag tula a baile agur ip an ngiolla a bí an t-áchar nuair a rḡar pé leir an nouine uapal ar r'páio Cill' Áinne agur a leat-ḡini 'na póca aige de báip an lae. Bí an fear eile fearb go leor de péin agur o'obair an lae. 'Sé an céao fear a buail uime ar an t'páio ná oirigeac na ḡconrtábla.

Ar peirean, "Níon ceapag go mbeiceá ar n-air com luac. Ná paib an fear 'ra baile?"

"Ní fearoar a' paib nó ná paib. Ní fáca-ra é aet go h-áipḡte."

"Ní fáca tú é. Cá paib pé? Náir rḡpíobair cuige noimip ro?"

"Do rḡpíobar aet cuamair amuḡa agur b' éigean dúinn fillleao a baile."

"Cuabair amuḡa, an eao? Ar noig, ní'l fear ná bean ó Ópoiceao na leamna riap ná fuil aicne aca ar m'iceál Séamuir an Dúna."

"Níon buail éinne lion-ra go paib aicne aige aip ná ar an áit 'na bfuil pé 'na comnuirde. Ní paib amáin ainm na papóirde i ḡceart agam-ra nó aca-ran, ní

FEADAR CIACA. NACAEN* ATÁ AGAM-PA MAP AINM AR AN
BPARÓIRDE. I BPARÓIRDE NA TUAIḠE BÍOMAIR AGUR NÍ
PAIB 'FIOR AS ÉINNE CÁ BPUIL DEIRḠE LEATÁEN."

"NÍD NÁC IONGNAD, DOIRḠE AN LOCÁIN A BÍ UAIT I
BPARÓIRDE AN ĆNOCÁIN."

"AN DONAR OIRḠA MAP AINMNEACÁ; 'PIAD A ĆUIR PINN
AMUḠA."

"NÍ'L LEIGEAR AIR ANOIR. 'SÉ IR FEAPPA DUIT A
DÉANAM ḠḠRÍOBAD ĆUIGE ANOĆT A' PÁD LE MÍCEÁL GO
MBEIR TÚ PIAR ĆUIGE I MBÁIRPEAC AGUR ĆUIRFEAD-PA
TIOMÁNAIRDE ĆUGAT AR BALL. TÓḠ LEAT É AGUR NÍ
BAGAL DUIT TUL AMUḠA. NÍ'L POLL NÁ PÓIRPE AR AN
TACAD EILE DE D'POICEAD NA LEAMNA ḠAN FIOR A BEIT
AIGE OIRḠA."

NUAIR A ĆUALAIR PIR OIRPE MÍCÍL ŠEAMUIR GO PAIB
AN DUINE UARAL AS TEACĆT, NÍ ḠÁBAD D'OM A PÁD GO
TACÁINḠ A ḠCAINT ĆUCA.

"CÁD AR É?" DEIR DUINE ACA. "CÁD IR AINM DÓ?"
DEIR FEAP EILE. "IR DÓCA ḠUR SARANAC É," ADEIR AN
TRÍOMAD FEAP. "AGUR GO MBEIR RÉ AS DÉANAM MAGAIR
PÚINN-NE AGUR RÉ N-ÁR ḠCUIT BÉAPLA."

"NÁ LABAIR ACĆ ḠAEÓILḠ," ADEIR DIAPMAIR Ó ḠÉAR-
ÁIN, "AGUR NÍ BAGAL GO MBEIR DON ĆUIR MAGAIR AIGE
'NÁ AS ÉINNE A BUAILPÍD ĆUGAINN Ó ŠARANA 'NÁ Ó DON
ÁIT EILE."

"CÁ HUIN⁴⁶ A BEIR RÉ ANNPÓ?" ADEIR SEAGÁN
ĆAIRḠ.

* Knockane.

⁴⁶ CA HUIN (CÁ HUAIN ?) .i. CÉ 'N UAIR? When?

"Iy cuma liom-ra," arya Séamur liat. "D'fearr liom go mbeaó gal tobac agam. Seo éugainn fear a' tige. Iy dóca go bfuil cunntar cruinn⁴⁷ aige-rean;" (le Míceál Séamuir): "Iy dóca go mbeaó an fear ó Corcais annro far a fada."

"Iy dóca go mbeaó. Dubairt ré go mbeaó ré annro ar a trí a élog nó beagáinín 'na diaó. Baó maíó liom go mbeaó gac don níó go plaectmar⁴⁸ poimir. A Dómnail, ná pás na cloca rain mar tá riad, ní'l riad cuiré i gceart. Sin é anoir, iy fearr mar rin iad. Cait doirn der na mion-élocáib anuar oréa agus cuir rghaíó⁴⁹ ar na mion-élocáib."

"Iy dóca gupab é reo é anoir a' tiomáint éugainn anoir."

"Ní hé," arya Diarmait ó Séaráin. "Siúó é Steóc na mbóite." ⁵⁰

"Iy fíoró duit, a Diarmait, náé láirín atá an rean-buacail a' féacaint."

"Cé hé riúó a' teact a leir éugainn ar rodar?"

"Náé é Tomár gaba atá ann?"

"Sé go díreac agus deabaó air."

"Go mbeannuigíó Dia dáóib," arya Tomár agus a énoirde 'na béal aige.

"Dia 'r Muiré duit, a Tomár," arya Míceál Séamuir. "Cad tá ort?"

"Cosair a leir go póill, a mícíl. Tátar ar do cóir go te. Do buail fear irteac éugainn-ne ó éianáib.

⁴⁷ Cunntar cruinn .i. eólar ceart, correct knowledge.

⁴⁸ Slaectmar .i. críochnuighe i gceart, finished.

⁴⁹ Sghaíó .i. póó, a scraw.

⁵⁰ Steóc na mbóite, Stokes, a county surveyor.

Cuir ré do tuairis-re. Ní beaó don amhar asam air aét go dtáinig an buachaill bí 'á tiomáint irteac poimir 7 sup innir pé dom go raib an fear ro 'á ceirt-iuḡaó ar an mbótar ro' taob-ra asur go raib a mála lán de páiréaraib asur comarcta na bainríogha orcta. Bí fíor asam go maic ná éinne eile beaó ann aét duine éicint ar do éoir-re le barántar. Ní raib ainm na háite i gceart aige. Leigear-ra oim sup Doire leatán a bí uair. Cuirear ar bótar Cuimín iad asur cuir Donncaó an Muilinn airtear eile orcta. Ní dóig liom go mbeir fear an barántair annro trácthóna inoiu."

"Cuir gáire cuḡainn, a Tomáir. Ní barántar⁵¹ a bí as an nduine uaral úo, aét ir amlair a bí pé a' teac le féacaint ar an obair atá déanta asam-ra. Cuir pé rgála cuḡam ó Corcaig go mbeaó pé annro inoiu, aét ir baoglaé ná tiucparó pé anoir."

"Féac anoir," arsa Tomár, "ná mé an t-amadán? Baó éoir go mbeaó 'fíor asam, dá mbaó barántar a beaó as an nduine uaral, ná beaó pé i n'áonar. Cao a déanpam anoir?"

"B'féidir go mbeaó pé annro pór."

"Ní baogal do anocht. Mara mbeaó éinne le é déanam, cuirpeaó an tiománairde amuḡa é, mar tá 'fíor aige go maic ná beirpíde ró-buirdeac de dá mbeaó pé a' fillaó a baile go Cill Áinne asur tura ar iomcar aige ro' phríorúac."

"Seaó ! ní'l léigear air anoir. Ir dóca go mbeir pé annro i mbáireac," arsa Míceál Séamuir an Dúna.

⁵¹ Barántar, a warrant.

Tānig rē i mbāipeaċ. Do taitin an obair a b'í
 téanta as Miceál leir. B'í rē com' ribialta agur
 com' rubáilcead pain gur innir Miceál do cionnur

Do taitin an obair a b'í téanta as Miceál leir.

mar a cuipead' amuġa é an lá poimir rin. Ní dubairt
 an duine uasal focal a'c "féad' anoir, dá mbead'
 Gaedilg agam, níor baogal dom dul amuġa."

Fuair Mícheál Séamuis an Dúna píniciúr⁵² eile
de'n airgead a bhí a' teacht chuige. Chaic pé é agus
cuilleadh 'na teannta le n-a cúro talman. Dein pé
obair mhór ar an áit agus ir iomóda tuine boct 'ra
paróirde bhí buideac de.

⁵² Síntiúr .i. pinnnt, a portion.

(c) ΔΣ ΕΔΥΓΑΘ' Ο ΣΥΟΙΛ.

Νυαίρ α βίορ ιμ' ἡαρρύν ός ΔΣ τουλ αἱ ρσοίλ ní τοίς
 λιόμ σο παβάρ ρό-όιομαοιν.¹ Ιρ ανναμ α βίνν ζαν μο
 έαάττα² α βεϊτ Δζαμ το'ν μάιςιρτιρ Δζυρ βα όιαν αν
 ρεαρ έ αν μάιςιρτιρ έαάττα.

Μαἱ ἡεαλλ αἱ έ βεϊτ έομ όιαν οἱαίνν βίοθ εαζλα
 αν τοίμιν³ οἱμ-ρα νυαίρ ná βίοθ μο έαάτ Δζαμ ι
 ζεαἱρ Δζυρ βα μάιτ λιόμ Δον λεατ-ρςέαλ α βεϊτ
 Δζαμ 'ρέαάιντ⁴ αν βραζαίνν έαθ ρυἱρεαά 'ρα βαίλε.

Όά μβέαθ έιννε ΔΣ τεαἱτάιλ⁵ όμ' μάταίρ λε τουλ σο
 οτί βαίλε αν ἡλυιλίνν νό Cιλλ Οἱςγλαν α το' ιαἱπαἱό
 λεατ-έλοά ραλαίνν αν λά α βέαθ ρί ΔΣ κυἱ ιμε αἱ
 ραλαίνν, νίορ β'ρεαἱρ λιόμ-ρα ζνό α βέαθ Δζαμ 'νά
 βεϊτ ιμ' έαάταίρε, Δζυρ ἡεαλλαιμ όαοίθ ná βίοθ Δον
 τοαάθ α βαίλε οἱμ.

Μαἱοιν εαἱἱαίς νό ραἱἱαἱό, νυαίρ α βίοίρ σο
 ζνότάά ΔΣ κυἱ ρίλ Δζυρ ΔΣ τἱεαάθ ιρ ΔΣ ρυἱρεαά,⁶

¹ Ρό-όιομαοιν .i. ρό-λεἱρςεαἱμáιλ, too idle, very lazy.

² Έαάττα, lessons, tasks.

³ Εαζλα αν τοίμιν .i. εαζλα μόρ.

⁴ Ρέαάιντ α' βραζαίνν έαθ ρυἱρεαά 'ρα' βαίλε, to see if I could
 get leave to stay at home,—with the hope that I might be allowed
 to stay at home.

⁵ Τεαἱτάιλ (νό τεαἱταβάιλ) .i. όίοζβάιλ, wanting.

⁶ ΔΣ τἱεαάθ 'ρ ΔΣ ρυἱρεαά, ploughing and harrowing.

b'féiríor go gcuiríde mire go dtí an ceaptoéain leir an gcapall nó an t-apal. Bíodó rúil as m'áchar liom a baile i gcionn uaire an éluig nó mar rin. Tá bpeicinn-pe éinne eile ar an mbótar as tarrmac éun na ceaptoéan⁷ níor badoğal go mbéirínn-pe ioinne. Ní raið-éinníð dob' fearr liom-ra 'ná beic as réirdeat na mbolğ⁸ do'n ngada asur as éirteat leir féin asur na rir eile as caint asur as cur an tpağail tré n-a céile.

"Cao a coingib* com rada tu?" adéarfat m'áchar liom.

"Ó bí ré reo nó é ríúto ioinam asur bí móran le téanam aise."

Mairin eile beaó tinneap cinn oim nó tinneap im' bolğ asur baó dóig leat go rabad go hana-ole ar rat éun go dtáinig an deic a élog nó mar rin. Ar mairin go moé bínn gan goile, aet bínn móran níor fearr ar an deic ó élog asur i gcionn leat-uaire 'na diaíð rain ní bíodó ploc⁹ oim.

Bí mo máchar boet go hana-bog liom nuair a bíodó an tinneap oim, mar 'deat. Bíodó rí as téirdeat leamnaetá dom, asur, nuair ná bínn as rāğail ror,¹⁰ bíodó cuirín tae aicí dom.

Ir dóig liom anoir go mbíodó ampar as m'áchar ná rabad com dona asur do leiginn oim a beic. Ir ró-mait ir cuimín liom¹¹ mairin lá Máirta ná raið mo

⁷ A' tarrmac éun na ceaptoéan, drawing near the forge.

⁸ As réirdeat na mbolğ, blowing the bellows.

* Coingib=congair, congair, coinnig.

⁹ Ploc .i. rada .i. rat.

¹⁰ As rāğail ror=a beic níor fearr.

¹¹ Ir mait ir cuimín liom .i. ir mait atá cuimne asam.

ceacht a gam, agus bíor go dona go dtí go raib an maidin nác mór caithe. Bí m'áthair irteac 'r amaé a t' iarrmaid beic éall 'r i bfuir mar ba gnaíac leir. Bual r é irteac agus mire 'ra éiríoin as ite aráin ir bainne.

"Bfuil an pian iméighe?" ar reirean go bog, cnearda.

"Tá, a áthair," arra mire.

"Nuair a beir do éirí bíó caithe agat, bual ort ríor, agus bíod rúil agat i ndiaid na mbó, agus puioc na mion-éioá ar bun na páirce Caoile. Tá an péar as teac ruar anoir, agus ir mictio na mion-éioá a puiocaó ar."

"Mbeir éinne liom," arra mire.

"Ní beir go fóill," arra m'áthair.

Anoir, ní raib don obair ba luğa liom-ra 'ná an obair reo. Ní beaó an rgeal com dona dá mbeaó éinne eile len' éoir, acó tob' é an donar go léir mé beic im' donar.

Bí mo ériom bfuirte ó beic as írluğaó ríor, agus bí mo méireanna tinn ó na mion-éioaib. Ir minic t'áruigear mo ceann as péacaint timceall orm le rúil go bfeicinn duine éicín as teac éuam, acó níor éáinig go dtí aimpir óinnéir nuair do bual m'áthair anall éuam.

"Sead, a Ómnaill," ar reirean, "taoi as téanam go maic. Téanam ort irteac éun óinnéir anoir. Beir na éioá go léir bailighe¹² agat ar teac an tráchnóna."

¹² píocta, bailighe .i. cruinnighe, gathered.

Bíor-ra tuiþreacð go leor i nðeiracð an lae, acðt
bí na cloca go léir piocta¹² asam.

Iþ uðis liom sup leigear an méio reo mo tinneap
ar feað tamail; acðt cainis maidin ðreacð i uoracð
an mleitim asur ní þaib mo ceaceta asam pó-mait. Bí
tinneap im' eliatán.¹³ U'imtis na páirðí eile ar rgoil.
Ar a ðeic a clog bíor níor fearr, asur i gcionn
tamailín eile bíor com mait iþ bíor þam.

"Téanam opt anoir," appa m'atair liom, "ní't don
ait níor polláine 'ná an itir¹⁴ úr. Tá an lá go háluinn
asur 'ré iþ fearr uúinn a ðéanam na toþnapai a cup
inr an gcinn-fearainn.¹⁵ Þeir báirín leat i gcomair
an tríl. Þeac-ra as gearrað na rgríbe¹⁶ asur beir-
re as cup an tríl."

Do caiteamair leat an lae as gabáil do'n obair reo
asur, mara þaib tinneap im' eliatán ar maidin, bí
tinneap im' ðruim ar ceaceta an tráctóna.

Iþ minic a cinn na buacailí eile as éalugað leð
ð'n rgoil, asur ní þaib opta¹⁷ éinne sup b' fearr leir
'ná liom þein an lá a caiteam as þit i nðiarð éan-
laite nó ar lofs neac, nó im fearam ar þort na
habna as féacaint ar na hargairib. Acðt bí eagla
an domain orim þoim m'atair. Iþ annam a gab ré ar
a cloinn,¹⁸ acðt, nuair do cup ré cuise, ní þaib lám
pó-éacrom aise. Mar geall air reo, má bí eagla
orim uul ar rgoil asur mo ceaceta gan a beic foglumta

¹² eliatán .i. taob.

¹⁴ itir .i. talam treabta, tillage, dug or ploughed land.

¹⁵ cinn-fearainn .i. talam as ceann na páirce, headland.

¹⁶ Sgríbe, genitive of rgríob, a scribe, a furrow.

¹⁷ ní þaib opta .i. ní þaib 'na mearf.

¹⁸ a (do) gab ré ar a clainn, he beat his children.

agáin, ba mío 'nā pain m'eagla éalugað ó rgoil, mar
bí 'fíor agáin go maic go mbéað rlat im' éoir¹⁹ 'ra
baile, dá mbéað 'fíor ag m'áthair ná rabar ar rgoil.

Bí peirmeoir eile 'na cōinnuīde i n-aice linn-ne
agur ní raib aise aēt an t-aon-māc. Com-aor dom-
ra dob' ead an buacail reo. Ní raib aon teōra le
n-a cleapauīdeāēt.²⁰ 'Do fearōcað ré ar ōruim cap-
aill agur an capall ar coranāirte.²¹ Ir minic do
cōnnac-ra é 'na fearam ar bairi a cinn ar falla²² an
tōioīdo. Ní raib nead éin inr an áit a gan fíor dō.

Da minic mire agur Seaḡán Óg (b'in é a ainm) ar
an mbōcar i tteannta 'céile ag dul ar rgoil ar
maoin agur ba minic é Seaḡán a' tatant oim-ra²³
éalugað leir agur gan dul ar rgoil, mar ba ró-minic
do Seaḡán ag éalugað leir agur ag meallað garrún
eile le n-a éoir. Aēt bioð an eagla oim-ra i
gcōinnuīde.

Aon lá amāin i ttorac na Bealtaine bioir ag dul
ar rgoil im' aonar. 'Do carað Seaḡán Óg oim i
n-aice le tōioīcað íoētrac na ḡeadaige.²⁴ Bí am
go leoir agáinn. Bí an maoin go breāḡ ciúin bpoē-
alac.²⁵ Dubairt Seaḡán liom go raib 'fíor aise cá
raib nead rmólaig²⁶ agur dá mbað maic liom dul
leir go ttearbáinpeað ré an nead dom.

¹⁹ Slat im' éoir .i. rlat poimam.

²⁰ Cleapauīdeāēt, tricks, pranks, mischief.

²¹ Ar coranāirte, galloping.

²² Falla = balla.

²³ Ag tatant oim-ra, urging me.

²⁴ Tōioīcað íoētrac na ḡeadaige, Lower Gaddagh Bridge

²⁵ Bpoēalac .i. te.

²⁶ Smólaē, *gen.* rmólaig, a thrush.

APPA SEAGÁN: "Ní'l an top i n-a bfuil an nead i b'ad uainn agur tá am go leor againn. Ní'l fip oibre fearainn na gCat aét tar éir toul a baile go b'icfeart. Téanam ort."

"An mó (iomóda) uó inr an nead, a Šeagán?"

"Ní raib aét don uó amáin ann an lá pé óeipead, aét baó ceart níor mó a beir ann anoir. Ir dóig liom go bfuil nead londuib²⁷ i otop eile ná fuil i b'ad uaid."

"Cá bfuil an top?"

"Tá re tíor annróó i n-lhne na gCoiníní. Top mói aittinn."

Síor linn coir na Šeadaige ar lorig an neid.

"Ir dóig liom gurab é reo an top—aét ní hé; ní'l don nead ann. Ní'l pé i b'ad ó'n áit reo. Cuipear cloé or cionn cloice eile i n-aice leir a' otop. Ní feicim na cloca anoir. Féac a' b'feicfead-ra iad. Ní'l riad i b'ad amac ó'n gclaióe. Tá an top agur an nead agam, a Óomnaill; tar a leir. Féac an nead."

"Cím é," appa mire, "aét ir dóig liom gur pean-nead é. 'Ófuil uó ann?"

"Ói uó ann cúpla lá ó poin."

"Féac an bfuil uó ann anoir."

"Óféac Šeagán irteac 'ra nead, aét ní raib don uó ann:

"Ir amlaib a éreigeadar²⁸ an nead," appa Šeagán, "agur ní fuláir nó tá an nead nuad i otop eile náé bfuil i b'ad ó'n otop ro?"

²⁷ londuib, a blackbird.

²⁸ éreigeadar i. o'fásadar; o'fásadar = o'fás riad, they forsook.

"Cuairtúigimír²⁹ na tuir eile."

Tar éir beir tamall mairt as cuairtúac na rtor
asur san éinnir pásailte asainn, éualamar an clog
as bualaó.

Do ppear³⁰: "An é rin an clog as bualaó,³¹ a
Seagáin?"

"Ir dóca surab é, a Dóinnail."

"Deam déirdeanac," appa mire.

"Ir baoglaó go mbéam," appa Seagáin Óg, "asur
beir rlat i n-ár scóir."

"Téanam ort, a Seagáin, asur b'féirir go leig-
firde linn³² an turar ro."

"B'féirir rin, a buacail, acé ir dóig liom-ra sur
pearra dúinn panamaint annro anoir."

"Ragad-ra ar rgoil," appa mire, "marbócaó
m'atair mé."

"Asur," appa Seagáin, "marbó'ir an máigirtir tú
mar geall ar beir déirdeanac. Pan annro lem' coir-re.
Ní beir rior as éinne ná rabamar ardon ar rgoil."

"Ní panfad, a Seagáin."

"Ir tú an garrún san céill. Má déirdeann tú ar
rgoil, tá bata romat. Tá pé com mairt asat fuirdeac
annro. Ní gábaó dúinn corpuige ó'n áit reo³³ cum
go mbeir na páirtí as teacé ó rgoil ar ball, asur ní
beir don ampar ar t'atair ná rabair-re ar rgoil com
mairt leir an scuir eile."

²⁹ Cuairtúigimír, let us search.

³⁰ Do ppear, I started.

³¹ An clog as bualaó, the bell ringing.

³² B'féirir go leigfirde linn, maybe we might be let off.

³³ Corpuige ó'n áit reo i. an áit reo pásaint.

“Ír oim a bí an donar, a Sheagáin, nuair a buailéar leat ar an mbótar, aót ní'l leigear air anoir. Ní raḡadh ar rḡoil. Tá an máigirtir ríó-éruarḡ go léir orainn. Ír dóca ná feicirḡ éinne rinn innro.”

Suiréamair ríor-tamall beag amac ó'n abainn.

“Cé céoradh * rinn imearḡ na 'tór? Déir am againn ar a tuilleadh nead a cuarḡad, agus b'féidir go bfeicimid bratán inr an abainn.”

* .i. éireadh.

"Ní baaǵal doim-ra dul i n-aice na h-abna," appa mipe.

Caiteamaip cuio de'n maidin ar lops neao, agus nuair a fuaraimaip cúpla neao bíomaip páirta, agus fuirdeamaip ríor tamall beas amac ó'n abainn i n-aice le top mór rgeice.

Ir dóca go raðamaip tuirpeac ó beic i n-ár fuirde, agus appa Seaǵán liom-ra: "Téanam oit anonn go otí an scoill; b'féidir go b'raigimír doirn ub préacán ann. Ir mó ceann a fuarar-ra ann ceana."

"Béaó eagla oim go b'feicfirde rinn, a Seaǵáin."

"Ó, ní baaǵal dúinn, ní'l mórán uirge inr an abainn anoir. Raǵam anonn an comǵar agus irteac tre éaoð na coille."

"Bíotó pé mar rin," appa mipe.

Anonn linn agus níor b'fada dúinn go raðamaip irtiǵ imearǵ na ǵerann áro mar a raib neio na bpréacán.

Baineamaip oinn ár mbróǵa agus cuiramaip iao i brolac i toir pé bun érainn móir. Suar le Seaǵán ar érainn. Baó dóiǵ leat ǵur cat é as dul ruar. Bíor-ra mall go leóir, acé baineap neao amac i noirpeao tíar éall, acé ní raib ub ann.

Níor b'fada dúinn i n-áirde nuair cé béaó as teacé cuǵainn a leic trío an scoill ná an rtióbaro, páorais bacac, agus a ǵaóairín le n-a coir.

"Támaoit crocta anoir nó ruam, a Seaǵáin," appa mipe.

"Ná bíotó ǵios arat," appa Seaǵán; "tá páirí leat-éaoó agus ní feicfirde pé rinn."

“Aétt tá eagla orm go bfeicfidh an gadaínn pinn, agus má éionn, beidh beirte oirinn.”

Seo éalugaínn a leir é an ríobairt agus a ceann faoi. Nuair a bí ré fúinn éir, éir an gadaínn ar amairtí.³⁴ O’féad páiríis anonn agus anall, aétt ní féaca ré faic. Éir-rá ag cur le heagla, mar bí ‘fíor agam go maic, dá bfeicfeadh an ríobairt mire, go ndéanfadh ré gearán orm lem’ ádair. Stao ré tamallín imear na gearann. O’féad ré ruar cúpla uair. Ní féaca ré pinn-ne. Ir dóca gur ceap ré gur ar na píeacáin a bí an gadaínn ag bagairt. O’iméir ré air amac ar an scoil. Ir gearr go raibamar air an tatalaí. Ní raib ué agam-rá, agus ní raib aétt dá ceann ag Seagán ‘na cáirín, agus an cáirín ‘na béal aige ag teacht anuair ó’n gearann le heagla go mburfeadh ré na huibé. Níor fanamar le ár mburda a cur oirinn, mar bí eagla oirinn go mbéadh an ríobairt ag filleadh ar n-air. Ní raibamar i bfaid ó tair na coille nuair o’féad Seagán ar an tair ó tair de agus cé beadh ár ndiaid ná páiríis bacac agus a gadaínn. Nuair a connaic ré pinn-ne, cur ré an gadaínn linn.

“Rit, a Seagán,” arfa mire, agus ríú cun ruibail mé féin.

“Fan, a amairín,” arfa Seagán, “agus beidh ríóir agáinn ré páirí.”

Do ríodar. Bí bó an ríobairt tamall beag uair ‘rá’ coill, agus nuair a bí an maíorín ag teacht ruar linn-ne, ní buairt Seagán aétt amáin, “Beir

³⁴ Amairtíis .i. tarann, barking.

irteac uircti, a coileáinín,"³⁵ agus ríú i ndiaid na bó é ar rteallað.

"Anoir," arsa Seaḡán ós, "béir a dóctaim le téanam as an scláiríneac³⁶ a bó a coraint. Éir leir. Nác deap na paitheaca³⁷ tá aise as earḡainíde oiminn aiaon?"

"An dóig leat a' bfuil ríor aise cé tá ann?"

"Ír cuma liom ciaca bfuil nó ná fuil," arsa Seaḡán.

Amac linn ar an scoil. Bí ocpas as teact oiminn. Cuipeamaí ríor teine beas le na huibe a ríortað, aet nuair a cuipeamaí ríor iad do pléarḡadar. Bí gearrcað i gceann aca agus bí an ceann eile 'na ḡluḡar.³⁸ B'éigean dúinn ar ḡcanntaí³⁹ aiaín d'ite ḡan ub pḡeacáin mar annlann leo.

Bí níor mo 'ná leat an lae caite anoir agus bí an lá ana-te go léir.

Arsa Seaḡán Ós: "Téanam ort a' rnam."

"Béar eagla orm go bfeicfidhe rinn."

"Ní dóig liom ḡur baḡal dúinn agus ní béam i bḡad inr an uirḡe."

"Ná fuil an t-uirḡe ró-fuar fór?"

"Níl; bíor féin a' rnam cúpla lá ó foin i bḡoll na féite, agus níor bḡaitear⁴⁰ an t-uirḡe fuar."

"Ní dóig liom go raḡad-ra a' rnam inuú."

"Táim-pe as dul aet go háirḡte."

³⁵ Coileáinín .i. ḡaóairín ós, a pup, a little dog.

³⁶ Cláiríneac .i. bacacán .i. fear bacac, a cripple.

³⁷ Paitheaca .i. uirnaíóte, prayers.

³⁸ ḡluḡar .i. ub lobta, an addled egg.

³⁹ Canntaí (pl. of cannta), pieces (of bread).

⁴⁰ Bḡaitear .i. mótuḡear, I felt.

“Cá raðair?”

“Í þoll an gáinnis gíl. Tá an poll í n-aice linn annro. Mara þrúil þonn opt töl irteac, þan an ar bpoft agur þair mo cúro éaðaig.”

“Óéanþa mé an méro rin,” appa mire, “æc ná þan þrao 'ra poll.”

Ni þairð Seaðán í þrao ag caiteam a cúro éaðaig oe. Óo léim ré irteac agur ba geall le maþra uirge é.

“Þrúil ré þuar, a Seaðán?” appa mire.

“Níl, a þuine. Caic óíot, ír léim irteac. Ír opt atá an leirge.”

Ói poft áro an don taob oe þoll an gáinnis gíl agur an taob eile ói gaineam agur gairþéal. Ói an poll doimín an taob an þuirt, æc an taob an gáinnis ní þairð ré mar rin. Ag töl í nðoimíneap a ói an t-uirge ó'n ngaineam irteac go tóí an bpoft.

Óo caiteap óiom agur irteac 'ra poll liom. Ói eagla opin léimeað irteac. Ní þabar ábalta an þnám æc buille nó óó, æc le rearam an taob an þuirt agur mé þéin a caiteam amac an uirge tob' þéioir liom an gairþéal a baint amac agur mo cõpa a cup þúm.

“Tá an t-uirge ana-þuar, a Seaðán,” appa mire.

“Ní þraitim-re þuar é, agur, óá mb'áil leat léimeað irteac mar mire, ní béað þuacst opt.”

“Tá an poll nó-doimín, a Seaðán.”

“Ír opt atá an eagla. Féac opin-ra.”

Amac le Seaðán Óg an bpoft. Tug ré rgiurpo⁴¹ þeata agur óo léim irteac í lán an þuill. Ó'éirig ré

⁴¹ Sgiúirpo þeata, a little run, a start of a run.

i n-áiríde ar bharr an uirge mar éineoúad lacha nó ré. Tug ré cúpla buille agus bí ré 'na fearaí ar an ngairbéal i n-aice liom. Cuip ré seo mírnead oim-rá. Amac liom ar an bpoirt. Bí eagla oim míc. Do

Bíor ag cur mo cor fúm.

léimear irtead, aét, nuair a fuair ear an t-uirge ag dul irtead im' íróim ip im' fúile, níor cuip ear cun ínáim, aét bíor ag cur mo cor fúm. Bí an áit doimín go leor; bí an t-uirge ruar com háro lem' rmeigin

agus bí an saibhéal ag pleamnuḡaḡ óm' coraib. Táinig rḡannraḡ oḡm nuair a bḡaitear an t-uirḡe dom' áḡuḡaḡ ruar agus ag dul irḡeaḡ im' béal. Do rḡeaḡar amaḡ cun Seagáin Óḡ, agus connac é ag teaḡt cúḡam, aḡt ní cuimhin liom a cúilleaḡ. D'innir Seagán Óḡ dom an cúro eile de'n rḡéal. Ir doḡa go ruḡar-ra ḡneim an tuine báirḡte air, agus go mbeimir araon báirḡte, aḡt ḡur b' é toil Dé go raib Séamur an Maor ag ḡabáil anuar i n-aice na haḡna, agus, nuair a cúala ré an béic do cúipear-ra aram, do mḡt ré a leit cúḡainn agus ruair ré rinn inḡ an poll, agus ḡneim aḡam-ra ar Seagán Óḡ agus rinn araon i nḡiorraḡt do beir báirḡte.

Ní raib ionnainn riubal agus cair Séamur capall ir tḡucaill o'ḡaḡáil le rinn a cúp a baile.

Níor táinig mo ciail cúḡam-ra i ḡceart go dtí lá ar n-a báipeaḡ, 7 ba mór an t-ionḡnaḡ bí oḡm nuair do connac cá raḡar. 'Sé an céaḡ focaḡ a cúala óm' máḡair: "Molaḡ le Dia nar báirḡeaḡ tú," agus nuair a táinig m'aḡair irḡeaḡ, ní tudaḡr ré aḡt: "Dob' ḡearra duit dul ar rḡoil, a Dómnail."

(10) CAILÍN NA MBRÁITHE.

Bí cailín fear ó 1 dtí na mbráithe agus ní bíod don teópa leir¹ an méid oibre bíod sí a cur poimprí le déanamh.

Ir cuma cao a beo san déanamh agus b'féidir go mbeo ré san déanamh ar fear náite, nuair déarfaió leir an gcailín é déanamh, 'ré an preagra bíod aici i gcómnuió: "Ó bíor cum é rin a déanamh mé féin." Ceap na bráithe ar dtúir go raib cailín ana-óisceallac² aca, agus ir minic a bíoir ag molaó an cailín agus ag maoróam³ airtí le bráitrib eile.

Don lá amáin a táinig sean-bráitair eua ó mainirtir eile, agus, nuair a euala ré an t-áir-molaó ar cailín na mbráithe, "Beio fíor agam-ra," ar reiréan, "an bfuil sí com maic agus deirtear liom í beic."

"Cogar," ar reiréan le ceann de na bráitrib, "abair leir an gcailín teacó irteacó i reómpa na leabair agus, nuair a beio sí irtis ann, abair léi gur ceartó na leabair a nige."

¹ Teópa, bounds.

² Ana-óisceallac, very diligent.

³ Maoróam, boasting.

Bíor t'fheac éun é rin a t'fheamh mé péin.

"Agor cad éuige go gcuirfínn obair óinríge⁴ mar rin noimpi? Beadh fearas uirthi agus b'féidir go b'fástaíod sí rinn. Ní fuirfí cailín mar i 'fásáil seallaim dúit."

"Déan fuad oim," ar' an sean-bháitíre.

Do glaothuis ré ar an gcailín agus ní raib sí i b'fad as teacht, agus, nuair a táinig sí, thubairt an sean-bháitíre léi go bog réir: "Cloirim gur ana-cailín tú. Is móir an t-iongnad liom, a Bháitíre, na leabhair reo beir gan níge agat fóir."

"Bíor díreac cun é rin a déanam, mé féin, a áitíre."

"Ó ní fádaí dúit é, a Bháitíre," ar' an bháitíre eile go fearb. Ó 'n lá rian go dtí an lá iníu tá Cailín na mBháitíre mar ainm ar éinne a bíonn "cun é rin déanam" i n-ionad é beir déanta.

⁴ Obair óinríge, fool's (women-fool's) work.

(e) CÓMARĀĀ¹ NA ĜEALAĜE.

Āáinis fear aniar ó Ārainn go haonac na Ĝaillimē tamall ó poin. Ní raib ré i nĜaillim ná i n-aon baile mór eile nam poime rin. Fuair ré lóirtín² i rriáo fáda. Nuair a táinis an oirde agus ó bí an Ĝealac 'na fuirde agus an oirde bheáĝ Ĝeal, buail ré amac as féacaint na caĉrac.³ Áet ar dul amac do, ar peirean leir féin: "Ir ceart dom cómarĀa an tiĝe a beit asam le heagla go raĝainn amuĝa⁴ ar ĉeáet irĉeac dom, agus ceapaim ná fuil aon cómarĀa ir fearr 'ná an Ĝealac. Tá ri oireac or cómar an doruir amac⁵; ní baogal di mé ĉur amuĝa."

O'imĉiĝ air amac ar fuair na caĉrac. Sleamnuis⁶ an oirde uair agus o'fan ré amuis go raib ré deir-eannaac go leor. Bain ré an trriáo amac ĝan mórán truiblóirde.⁷ Siubail ré rior ruar ar loris an tiĝe go

¹ CómarĀa, a sign, a token.

² Lóirtín, lodgings.

³ As féacaint na caĉrac, looking at the city (féac, look, see · caĉair, city).

⁴ Amuĝa, astray.

⁵ Or cómar an doruir amac, right opposite the door.

⁶ Sleamnuis, slipped away; rleamain, slippery.

⁷ Truiblóirde (truiblóirde), labour, trouble.

Comarca na Bealaghe.

naib ré ar lóirtín ann, aét ba beas an maítear dó, ní naib tís inr an ttráio go naib an sealaé or a cómair amac. Bí náipe air faoi tuiuirg an tige a cúir ar éinne aét i ndeiread na rgríbe agus é las tuiipreac, buail connrtábla leir, agus d'fíapruis ré de'n gconnrtábla cá naib an tís go naib an sealaé or a cómair amac.

Cear an connrtábla gur ar meirge bí an fear boét agus bí fonn air é d'árduíad leir agus é cúir i bpríorún, aét cúir bean an tige buacáill amac ar a loig, agus buail an buacáill ruar cúca díreac nuair a bí an píleair cun an fíir boét a bpeit leir.

Nuair a táinig an fear a baile go hárainn d'innir ré an rgeal mar ar cáill an sealaé air⁸ i nGailim. Ó'n lá rain go dtí an lá inoiu tá "Cómairt na Sealaige" mar focal imear g muintíre Árainn.

⁸ Cáill an sealaé air, the moon failed (deceived) him.

(F) AN ĠA'D MARA¹
NÓ

AR LORG AN BÉARLA.

Tamall maic ó poin anoir bí daoine 'na gcomnuirí
i n-oileán beag i n-íochtair na héireann agus ní raib
aca aic an Ġaebils. Mar gheall air go mbíod daoine
raibíre as teac air cuairt air an oileán anoir agus
airí ceap na daoine boicta ná raib uata aic an Béarla
o'fógluim agus go mbeirí raibíir go deó. Lean-
ann an galair céadna móran daoine a ceapann níor
mó céille beic aca ná bí as muintir an oileáin.

"Aic cá raib an Béarla le faíil?" B'in i an
ceir anoir.

Bí 'ríor aca go raib Béarla i n-éirinn, aic eual-
adar go raib an Béarla tob' feáir 'ra toman i
mBaile Áta Cliat.

Tar éir móran cainte agus comráir focruigeadar²
air buine aca a eir go Baile Áta Cliat air lorg an
Béarla.

An lá bí an fear as imteac bat oíis leat gur
go hAimeirice a bí ré as eul. Bí an lá 'na lá raoine
air an oileán. Táinig muintir an oileáin go léir,

¹ Ġa'd mara .i. plat-mara, sea rod, tangle.

² Socruigeadar, they settled, decided.

ós agus críonna,³ go dtí poirt na héireann agus cuireadh an fear anonn ar an dtír mhór ar an mbád ba mhó ar an oileán.

D'fás teachtair an Bhearla plán aca agus d'ímtig air go baile Áta Chiat. Tar éir a beit tamall 'ra caitheir bí Bhearla aige, dá focal, "Good morrow,"

Bí féit an Éiríais bog.

agus ceap ré go raib ré i n'am aige pilleadh a baile. Bí ré tuirleadh go leor ó beit ag coirdeadh, agus nuair a táinig ré go dtí féit an Éiríais i n-aice na rairige, fuir ré ríor.

³ Ós agus críonna, young and old.

Bí na focail go cruinn garta aise,⁴ 7 le heagla go mbeadh ríad caillte aise, bíod ré ag rád mar pharóin "Good morrow," "good morrow," "good morrow."

Bí an ainmhir fluic agus bí féit an Ciotais bog. Go deimhin, bí rí 'na tóin ar bogadh, agus, nuair a bhí an fear boct ag dul trarna, cuairt ré ar lár⁵ agus o' póbaí d' bheir báirdte. Tarrainis ré é féin amach i gcuma éicint agus bain ré amach an talamh tirim. Aét, mo éneac ir mo cár! bí an Déarla caillte aise.

Nuair a táinig ré a baile agus nuair d'innir ré a rgeal do muintir an oileáin, bíodan buairdearta go leor, agus 'ré dubairt gac duine aca leir féin gur móir an truaas nac é féin a cuireadh go baile-áta-Chiat.

Aét cao a bhí le déanamh anoir? Bí an Déarla caillte i b'féit an Ciotais agus b'féidir go mbeadh ré le fágail fóp.

Do gluaisr seisear⁶ de muintir an oileáin anonn ar báo go dtí an dtír móir agus fear an Déarla le n-a gcoir. Tairbáin⁷ ré dóib cár cail ré an Déarla i lár na féite.

Éromadán go léir ar an áit a tóbac agus a taor-gadh agus níor b'fada dóib ag gabáil do'n obair reo nuair do buail gao mara leó.

"Sin é an focal," "Sin é an focal," arsa teachtair an Déarla, "gao mara," "gao mara."

⁴Bí na focail go cruinn garta aise, he had the words quite correctly.

⁵Cuairt ré ar lár, he stuck in the mud, he bogged.

⁶Seisear, six persons.

⁷Tairbáin (tairbeán), showed.

3 9031 032 38719 3

DOES NOT CIRCULATE

Cabinet

